
SUOMENRATSUJEN KUNINKAALLISET
Ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, 17.12.2010

Annemari Vanha-Similä



Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala


Työn nimi Suomenratsujen Kuninkaalliset - ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosaursun jalostuksen kehitykseen

Tekijä Annmari Vanha-Similä

Ohjaava opettaja Terhi Thuneberg

Hyväksytty _____ . _____ . 20 _____

Hyväksyjä



MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Annemari Vanha-Similä	Vuosi 2010
Työn nimi	Suomenratsujen Kuninkaalliset - ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni käsittelee suomenhevosen ratsujalostuksen kehitystä ja edistymistä. Aihetta olen käsitellyt yhden vuosittaisen suomenhevostapahtuman, Suomenratsujen Kuninkaallisten tulosten avulla. Tulokset on kerätty vuosilta 2002–2008 ja niistä on erikseen tutkittu sekä este- ja kouluratsastusluokat. Työni toimeksiantajana on toiminut Hevosopisto Oy. Suomenratsujen Kuninkaalliset on suomenhevosten oma kilpailuviikonloppu, missä kilpaillaan este- ja kouluratsastuksessa, sekä valjakkoajossa. Ypäjän Hevosopisto on järjestänyt kilpailut vuodesta 2002 lähtien.

Työni tavoitteena oli selvittää tämän kilpailutapahtuman avulla suomenhevosen ratsujalostusta, miten se on edistynyt ja onko nykypäivänä nähtävissä kehitystä siihen suuntaan, että ratsuina toimivat menestyneet suomenhevoset olisivat myös ratsusukuisia. Saaduista tuloksista on tutkittu jokaisen luokan osalta kahdeksan parhaiten sijoittunutta hevosta, ottaen huomioon kolme sukupolvea taaksepäin. Lisäksi vuosilta 2002–2008 on tutkittu ratsuvaikutteet myös Laatuarvostelun ja Kasvattajakilpailun osalta. Tutkimukseen kuuluu Valtion Siittolan kasvattamien emälinjojen vaikutus menestyneiden hevosten sukulinjoissa. Aineistot on kerätty Suomen Ratsastajainliiton tulospalvelun, Kipan kautta.

Tulosten osalta suomenhevosen ratsujalostus on kehittynyt positiiviseen suuntaan ja nähtävissä on, että ratsusukuisia hevosia on viime vuosina tullut enemmän. Tuloksista näkyy selkeästi myös se, että suomenhevosen ratsujalostus on vielä varsin nuorta ja vasta nykypäivinä on nähtävissä useamman kuin yhden polven ratsusukuisia suomenhevosia. Laatuarvostelun osalta tämä oli varsin selkeästi nähtävissä. Valtion Siittolan osalta tutkimus osoittaa, että sen merkitys suomenhevosen ratsujalostuksessa on ollut suuri, sillä useampi Valtion Siittolan ratsutamma on jättänyt jälkeensä menestyneitä jälkeläisiä.

Avainsanat Hevonen, esteratsastus, kouluratsastus, ratsastus, sukulaisuus, suomenhevonen, suomenhevoskasvatus, Suomenratsujen Kuninkaalliset, sukulaisuus.

Sivut 41 s, + liitteet 7 s

MUSTIALA

Degree Programme in Agriculture and Rural Industries

Equine Option

Author	Annmari Vanha-Similä	Year 2010
Subject of Bachelor's thesis	Suomenratsujen Kuninkaalliset - The effect of age group competitions on the development of Finnhorse breeding in the riding horse section	

ABSTRACT

This thesis is about Finnhorse breeding in the riding section. The subject was handled on the basis of the results of one Finnhorse event. This event is called Suomenratsujen Kuninkaalliset. Suomenratsujen Kuninkaalliset is an own competition weekend for Finnhorses. The competition events in the weekend are show jumping, dressage and combined driving.

A goal of this thesis was to find out with the help of the results of this competition weekend about Finnhorse the progress of the breeding within the riding section. Purpose was to find out, has the riding breeding got progress. Results were collected in years 2002-2008 and show jumping and dressage has been studied both in a separated research. The results, which have been collected in the Suomen Ratsastajainliiton result service called Kipa, have been studied in each of the eight best-class horses' line of descent.

According to the research, Finnhorses riding breed development has developed in positive way it can be said that Finnhorse breeding in the riding section is quite young and it shows in the results. The number of Finnhorse riding horses has increased yearly and on the years 2005-2008 Young Finnhorse evaluation winners are all in riding studbook both in fathers and mothers side.

Keywords Horse, Finnhorse, show jumping, dressage, Finnhorse breeding.

Pages 41 p + appendices 7 p



SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	SUOMENHEVOSEN RATSUJALOSTUS.....	2
2.1	Suomenhevosen ratsujalostuksen kehitys.....	4
2.2	Valtion hevossiittola.....	4
2.3	Suomenratsut ry.....	5
3	RATSUJALOSTUKSEN TAVOITTEET.....	6
3.1	Kantakirjavaatimukset.....	7
3.2	Kasvatuksen edistäminen.....	8
4	RATSUJALOSTUKSEN HAASTEET.....	9
4.1	Hevosmateriaalin geneettinen niukentuminen.....	9
5	SUOMENRATSUJEN KUNINKAALLISET.....	10
5.1	Suomenhevosratsujen laatuarvostelu.....	11
6	TUTKIMUS.....	12
6.1	Esteluokat.....	13
6.1.1	Isälinjojen jakauma.....	14
6.1.2	Emänpuolen isälinjojen jakauma.....	17
6.1.3	Isälinjat jälkeläismäärien mukaan.....	18
6.1.4	Emänpuolen isälinjat jälkeläismäärien mukaan.....	20
6.2	Koululuokat.....	21
6.2.1	Isälinjojen jakauma.....	22
6.2.2	Emänpuolen isälinjojen jakauma.....	26
6.2.3	Isälinjat jälkeläismäärien mukaan.....	28
6.2.4	Emänpuolen isälinjat jälkeläismäärien mukaan.....	30
6.3	Laatuarvostelu.....	31
6.4	6-vuotiskasvattajakilpailu.....	33
6.5	Valtion hevossiittolan kasvatuksen tulokset.....	34
7	YHTEENVETO.....	36
	LÄHTEET.....	40

- Liite 1 Laatuarvostelun voittajat vuosina 2002–2008
Liite 2 Valtion siittolan kasvattamat sukulinjat



1 JOHDANTO

Suomenhevosen käyttö maassamme on lähtenyt mukavaan kasvuun ja suomenhevosihtämiseksi tunnustautuu yhä useampi hevosihminen, niin ravi- kuin ratsupuolelta. Suomenhevosille ratsastajineen on tarjolla omaa tavoitteellista kilpailu-, valmennus- ja leiritoimintaa. Suomenhevosilla on myös oma järjestönsä Suomenratsut ry, tuttavallisemmin SuoRa. Vuosittain Suomessa järjestettäviä tunnettuja suomenhevosten omia kilpailuja ovat Suomenratsujen Kuninkaalliset Ypäjällä, suomenhevosten pistekilpailu, Prix de Suomen Hippos kilpailuluokat suomenhevosille, Urjalassa Hessitalilla järjestettävät suomenpienhevosmestaruudet (avoimia luokkia myös muille suomenhevosille) sekä Loimaalla pidettävät Loimihaanloikat. Lisäksi vuonna 2009 järjestettiin Hamina Bastion Horse Festivalin yhteydessä suomenhevosten Grand Prix este kilpailu. (Suomenratsut ry 2010a.) Tässä työssä on tutkittu yhden kilpailutapahtuman tulosten valossa vaikutuksia suomenhevosen ratsujalostuksen tuloksissa. Tutkittava tapahtuma on Suomenratsujen Kuninkaalliset. Tuloksista tutkittiin ja analysoitiin vuosilta 2002–2008 startanneiden hevosten sukulinjoja ratsusukuisten isälinjojen osalta, sekä niiden suhdetta muihin isälinjoihin, este- ja kouluratsastuksessa. Samalla selvitettiin myös toistuvatko samat hevoset vuosi toisensa perään kärkipään hevosissa. Lisäksi työssä on tutkittu myös suomenhevosten Laatuarvostelua ikäluokkavoittajien osalta, sekä Valtion Siittolan osuutta kasvatustoiminnassa ja ratsujalostuksessa kyseisinä vuosina.

Suomenhevosen ratsastus- ja kilpailukäyttö on noussut roimasti ja tarvetta rodun omille kilpailuille on jatkuvasti. Suomenratsujen Kuninkaalliset on suomenhevosilla kilpaileville tarkoitettu oma kilpailuviikonloppu ja tapahtuma on samalla vuosittainen suomenhevosratsun kasvatuksen päätapahtuma (Laine 2010a). Sitä on järjestetty jo vuodesta 2002 ja paikkana on Ypäjä. Kilpailuviikonloppua järjestää Ypäjän Hevosopisto yhdessä Suomenratsut ry:n ja Ypäjän Ratsastajien kanssa. Tapahtuma on vuosien myötä saanut suuren suosion. Ensimmäisten vuosien muutamasta kilpailuluokasta on kehittynyt kolmepäiväinen hevostapahtuma, mikä suo jännitystä niin kilpailijoille ja heidän huoltojoukoilleen kuin myös suurelle määrälle yleisöä. Viime vuosina tapahtuma on aina vain laajentunut ja vuosittain kilpailutapahtumassa kilpaillaan noin 20 luokkaa este- ja kouluratsastuksessa, sekä valjakkoajossa. Lisäksi viikonlopun aikana kamppaillaan myös kuusivuotiaitten suomenhevosten Tapiola-kasvattajakilpailu, sekä 3-5 -vuotiaitten hevosten Laatuarvostelu. Mukana on noin 400 hevosta, joista ratsastusluokissa nähdään noin 300 ja loput ovat mukana kasvattajakilvassa tai laatuarvostelussa.

Suomenhevosen ratsukasvatus on lähtenyt hitaaseen kasvuun ja sen vaikutuksia on jo nähtävissä ratsastuskilpailuissa kilpailevien suomenhevosten sukulinjoissa. Silti ravisukujen näkyvyys suomenhevosratsujen sukulinjoissa on vielä varsin yleistä ja ehkä näillä linjoilla on myös paljon annettavaa, niin ra-

kenteellisesti, kestävyydellisesti, kuin käyttöominaisuuksien suhteen ratsulinjaisten suomenhevosten kilpailumenestyksessä.

2 SUOMENHEVOSEN RATSUJALOSTUS

Suomessa on tällä hetkellä noin 19 800 suomenhevosta, mikä on noin 27 % maamme koko hevospöörästä. Vuosittain syntyy 1350 uutta suomenhevosvarsaa, joista ratsusukuisia on hieman yli 250 kappaletta. Suomenhevosen ratsusuunnan kantaisänä voidaan pitää ori Eri-Aaronia (J-KTK vuonna 1936 s. 1932, i. Murto, e. Upeva), jonka vaikutus suomenhevosen ratsukantaan yksittäisenä hevosenä on ollut suurempi kuin yhdenkään toisen suomenhevosen. Eri-Aaroni jätti jälkeensä kaikkiaan noin 1100 varsaa, jälkeläisistä tuli enemmän kuitenkin juoksija- ja työhevosia. Kantakirjassa niistä on 546 hevosta.

Suomenhevosen ratsujalostus alkoi tavallaan jo vuonna 1924 yleishevosjalostuksen myötä YH-kantakirjassa (myöhemmin tekstissä lyhennettynä YH-KTK), mutta niiden tulokset eivät ole kantaneet yhtäjaksoisesti nykypäivään. Suomenhevosen varsinainen ratsukantakirja perustettiin vuonna 1971, kun suomenhevosen jalostusohjesääntö uusittiin ja uusia jalostussuuntia muodostettiin neljä kappaletta; Juoksija-, työ-, ratsu- ja pienhevoskantakirjasuunta, myöhemmin lyhennettynä J-KTK, T-KTK, R-KTK ja P-KTK. Ensimmäinen R-suunnalle kantakirjattu hevonen oli tamma Erna, s. 1962 (351-71R), joka sai viisi varsaa ja niistä kaksi, ori Ernan-Kajo ja tamma Penni, kantakirjattiin ratsusuunnalle. Ensimmäinen R-suunnalle kantakirjattu ori oli Bogatir (341-73), syntynyt vuonna 1966 i. Ari-Tuli, e. Varjo. Sen 15 jälkeläisestä viisi on ratsukantakirjattu. Ori Bogatir voitti aikoinaan Suomenmestaruuspronssia vuonna 1976 esteratsastuksessa, ratsastajanaan Riitta Pikkarainen. (Havia 2010, Laine 2010b, Saastamoinen, 2010a, Suomen Hippos ry 2010b.)

Tällä hetkellä ratsukantakirjaan rekisteröityjä suomenhevosoriita on 100 kappaletta ja ratsukantakirjaan rekisteröityjä tammoja on 533 kappaletta (elokuun 2010 tilanne). Ratsukantakirjatuista oriista eniten jälkeläisiä on oriilla: Pilven-Poika (s. 1989 i. Ukko-Veto, e. Elotar) 139 jälkeläistä, Pette (s. 1984 i. Vesku, e. Amilo) 105 jälkeläistä ja Kelmi (s. 1979 i. Kotomies, e. Saparo) 103 jälkeläistä. Näistä ori Kelmin isä Kotomies on kantakirjattu ratsu- ja pienhevoskantakirjaan. Ori Pilven-Poika isä Ukko-Veto, samoin kun emä Elotar ovat molemmat juoksijakantakirjassa, Ori Petten isä Vesku on juoksijakantakirjassa, Petten emä Amilo on kirjattu työhevoskantakirjaan. Ori Pette on itse kantakirjattu myös juoksijakantakirjaan ratsukantakirjan lisäksi. Oriilla Pilven-Poika ja Kelmi on kuitenkin pelkästään R-suunnan jälkeläisiä, kun taas oriilla Pette jälkeläisiä löytyy eniten J-suunnalta. (Laine 2010a, Suomen Hippos ry 2010b.) Taulukossa 1 on kuvattuna vuosilta 1969–2005 kantakirjattujen hevosten lukumäärä eri suunnille (Saastamoinen 2010a).

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

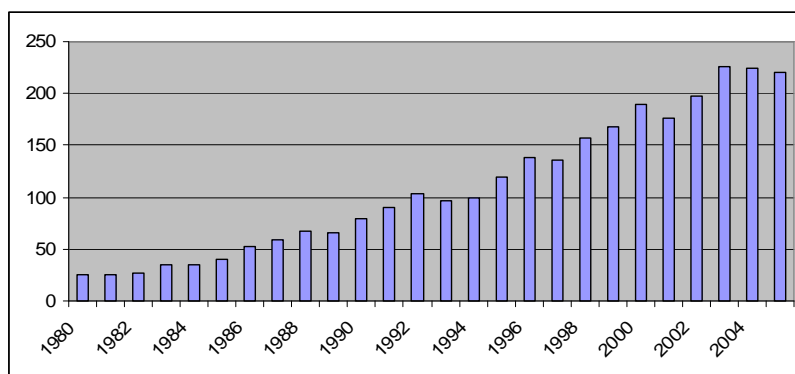
Taulukko 1 Eri jalostussuunnille kantakirjattujen hevosten lukumäärä vuosina 1969–2005 (Saastamoinen 2010a)

Vuosi	J-suunta		T-suunta		R-suunta		P-suunta	
	Oriit	Tammat	Oriit	Tammat	Oriit	Tammat	Oriit	Tammat
1969	21	49	42	582	-	-	-	-
1970	35	52	30	378	-	-	-	-
1971	34	46	13	136	-	4	-	2
1972	40	86	24	211	-	3	4	6
1973	41	79	19	143	1	1	-	2
1974	64	140	10	176	-	4	-	-
1975	59	118	3	182	-	3	-	-
1976	63	161	5	133	-	9	1	-
1977	45	148	8	109	1	3	-	-
1978	72	169	1	82	-	1	-	-
1979	61	201	4	80	2	6	-	-
1980	49	203	11	85	2	3	-	-
1981	43	176	9	76	2	2	-	-
1982	64	202	9	95	1	2	-	-
1983	55	226	11	76	2	4	-	-
1984	62	226	12	86	2	5	-	2
1985	54	236	6	95	5	2	-	1
1986	62	216	9	81	2	7	1	1
1987	32	156	4	67	1	12	2	11
1988	48	170	6	43	3	12	3	14
1989	42	194	3	57	4	16	4	13
1990	55	190	2	44	3	9	6	18
1991	36	203	3	48	1	23	6	13
1992	32	176	3	17	2	9	2	12
1993	38	149	3	14	6	12	2	9
1994	40	126	1	11	2	26	3	6
1995	53	122	3	20	6	39	4	8
1996	59	112	-	12	1	28	7	9
1997	56	105	8	11	4	26	3	5
1998	45	92	5	17	4	26	4	9
1999	51	110	5	15	6	30	-	4
2000	33	79	3	8	10	17	3	8
2001	31	79	1	8	9	24	3	11
2002	43	101	6	7	13	44	-	10
2003	53	89	3	4	7	52	5	9
2004	52	91	1	12	9	50	4	9
2005	44	84	6	10	9	51	5	16

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

2.1 Suomenhevosen ratsujalostuksen kehitys

Ratsukasvatuksen tuoma tulos näkyy nyt jo kilpakentillä. Alla oleva kuva 1 kuvaa kansallisissa ratsastuskilpailuissa hyväksytyin tuloksen saaneita ratsukoita. Määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Ensimmäisten vuosien 26 ratsukon kansallisissa kilpailuissa saama hyväksyty tulos on vuoteen 2005 kymmenkertaistunut. Pylväsdiagrammi on vuoteen 2005 saakka, jonka jälkeen laskentaperuste muuttui, nykyään rankingpisteitä kerätään hevoskohtaisesti, ratsukoiden sijaan. (Suomenratsut ry 2010a.)



Kuva 1 Kansallisissa ratsastuskilpailuissa hyväksytyin tuloksen saavuttaneet suomenhevosratsukot vuosina 1980–2005 (Suomenratsut ry 2010b)

Ratsusukuisia orisukupolvia on aikaan saatu nykyään jo viidenteen polveen asti, ratsuori Kelmin ansioista. Sen jälkeläisistä ori Samuli on periyttänyt jo neljä neljännen polven ratsukantakirjaoria; oriit Hermelin, Iikorin, Taika-Romeon ja Samuelin. Ori Hermelistä on tulossa seuraava merkittävä ratsujalostuksen jatkaja, sillä on tällä hetkellä 89 jälkeläistä. Menestystä ori Hermelille on tullut sekä koulu- että esteratsastuksessa. (Suomen Hippos ry 2010c.)

2.2 Valtion hevossiittola

Valtion hevossiittola perustettiin vuonna 1937 puolustuslaitoksen hevoshuoltokoulun rinnalle Ypäjän Kartanonkylään. Sen tehtävinä oli Suomen hevosjalostuksen edistäminen sekä työntekijöiden kouluttaminen. Vuonna 1955 puolustuslaitoksen yksikkö siirtyi Niinisaloon ja samalla tuli aika muuttaa hevossiittolan toimintaa tarkoituksenmukaiseksi. Myös nimeä muutettiin ja näin Valtion hevossiittolasta tuli Valtion hevosjalostuslaitos. Laitoksen tärkeimpiin tehtäviin kuului hevosjalostus ja siihen liittyvä tutkimustoiminta. Nimi muuttui jälleen vuonna 1989 Maatalouden tutkimuskeskukseksi. Nykyisin toiminta jatkaa MTT:n hevostutkimus ja Hevosopisto Oy, Hevosopisto astui toimintaan mukaan vuonna 1993, joka perustettiin jatkamaan edeltäjiensä Ypäjän hevosjalostusoppilaitoksen ja Suomen Ratsastusopiston työtä. Paikka Siittolaniemellä Ypäjän Kartanonkylässä on pysynyt samana, samoin kuin 1930-

luvulla rakennetut tallirakennukset. Tässä työssä on selvyuden luomiseksi käytetty Valtion hevossiittola termiä kattamaan kaikkien myöhempien nimityksien kasvatustyö, sillä Valtion hevossiittola on kuitenkin ollut kaiken kasvatustyön alkuunpanija. Nimikkeen käytöstä on keskusteltu yhdessä Ypäjän Hevosopiston aikuiskoulutusjohtaja Päivi Laineen kanssa. (Laine 2010c, Wikipedia 2010.)

2.3 Suomenratsut ry

Suomenratsut ry (SuoRa) on yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää suomenhevosen ratsukäyttöä. Se on perustettu vuonna 1973, eli samana vuonna kun suomenhevosen ratsukantakirja avattiin. Yhdistyksen perustamisella haluttiin turvata suomenhevosen ratsujalostuksen säilyminen, sen ollessa vaarassa hävitä noina aikoina. Jäseniä SuoRalla on tällä hetkellä noin 1850 (vuoden 2010 tilanne). Yhdistyksen toiminnalla halutaan nostaa suomenhevosen arvostusta ratsastuskäytössä ja yhdistys tarjoaa monipuolisia palveluita ratsastuksen alueilta. SuoRalla on omaa valmennus-, koulutus- ja kurssitoimintaa suomenhevosten kanssa työskenteleville. Se haluaa myös rohkaista suomenhevosihmisiä tavoitteelliseen kasvatukseen ja kilpailutoimintaan. Lisäksi yhdistys julkaisee omaa Suoralla-lehteä, joka sisältää kattavaa tietoa suomenhevosen ratsastuskäyttöön liittyvistä tapahtumista, kilpailuista, näyttelyistä ja leiritöinnästä. (Suomenratsut ry 2010c.)

SuoRan alaisuudessa toimii myös useita aluekerhoja, joita on tällä hetkellä yhdeksän kappaletta ympäri Suomea. Aluekerhojen tehtävänä on myös tukea samoja asioita, joita pääyhdistyksen tekee ja samalla tuoda yhdistyksen toiminta lähemmäs tavallisia suomenhevosjäseniä, jotka eivät harrasta niin ahkerasti, tai joilla ei ole mahdollisuutta harrastaa säännöllisiä valmennustapahtumia. Yhden aluekerhon, Suorakan sivuilla mainitaankin näin: ” *Suorakan jäseneksi ovat kaikki tervetulleita riippumatta siitä, oletko hevosen omistaja vai et, tai minkä rotuinen hevosesi on! Suorakan toiminta pyritään pitämään avoimena ja monipuolisena; järjestämme mm. matkaratsastuskisoja, valmennuksia, match show -näyttelyitä, koulutuksia ja luentoja. Suorakka tekee myös yhteistyötä paikallisten ratsastusseurojen kanssa mm. palkitsevilla suomenhevosia ratsastuskisojen luokissa. P-K:n Poniporukan kanssa teemme yhteistyötä hiihtoesteratsastus- ja kiitolaukkakisojen merkeissä*” (Suorakka 2010a). (Suomenratsut ry 2010c.)

3 RATSUJALOSTUKSEN TAVOITTEET

Aluksi suomenhevosen ratsastuskäyttö rajoittui armeijan tarpeisiin. Ratsastusharrastuksen suosio alkoi 1960- ja 1970-luvuilla kasvaa. Suomenhevosen kysyntä ei tuolloin ollut suuri, vähitellen niitä alettiin kuitenkin määrätietoisesti kouluttaa ratsuiksi. Tähän kannustusta antoi 1970-luvulla alkanut omien kilpailuluokkien järjestäminen, sekä totopelikertymästä maksettu palkintotuki. Tällä hetkellä ratsuksi koulutettujen suomenhevosten kysyntä on lisääntynyt jatkuvasti ja ratsastuskäytössä on nykyään yli 3000 suomenhevosta.

Nykykasvatuksen myötä suomenhevosen ominaisuudet, ratsastettavuus, askellajit ja liikkeet sekä suorituskyky ovat parantuneet R-suunnan kantakirjauksen avauduttua. Jalostuksen edistymiseen on vaikuttanut eritoten käyttöominaisuuksiin kohdistunut valinta. Myös vaadittavan rakenteen edellyttäminen jalostukseen käytettäviltä eläimiltä on lisännyt kehitystä positiiviseen suuntaan.

Valtion hevosjalostuslaitoksessa 1970-luvulla alkaneella suomenhevosratsujen jalostustyöllä on ollut merkittävä rooli suomenhevosen ratsujalostuksessa ja kehityksessä. Jalostuksessa on päästy jo parin sukupolven aikana toivottuihin tuloksiin suomenhevosratsun tyypin, liikkeiden ja kaulan rakenteen parantamisessa.

Jalostettavat ominaisuudet voidaan jakaa kolmeen ryhmään

- Rakenneominaisuudet
- Suoritus- ja käyttöominaisuudet
- Terveys- ja hedelmällisyysominaisuudet

Ominaisuudet voivat olla hyvinkin läheisessä yhteydessä toisiinsa, eikä niiden välille voida vetää selkeää rajaa. Esimerkiksi hevosen liikkeet voivat olla sekä rakenne- että käyttöominaisuuksia. Hevosen kestävyyttä voidaan mitata sen rakenteen perusteella. Myös hevosen suorituskyky kuvastaa jossain määrin sen rakenteen kestävyyttä.

Rakenteen arvostelulla on suomenhevosjalostuksessa pitkät perinteet. Kantakirjan avauksen alkuaikoina (juoksija- ja yh-kantakirja) KTK-hyväksyntä jalostukseen tapahtui pelkän ulkomuotoarvostelun perusteella. Nykyään rakenneominaisuuksissa kiinnitetään huomiota seikkoihin, jotka ovat tärkeitä hevosen suorituskyvyn kannalta. Rakenteen arviointi ratsuilla on varsin merkityksellinen. Sen arviointi kestävyuden ja terveyden kannalta on erityisen tärkeää, varsinkin nuorilla hevosilla, koska ratsujen rakenteen kestävyyttä ei välttämättä testata kilparadoilla ennen jalostukseen siirtymistä.

Ratsuhevosten vaadittava suorituskyky on monimutkaisempi ominaisuus kuin ravihevosilla, koska ratsu- ja pienhevosjalostuksessa on otettava huomioon hevosten runsas harraste- ja vapaa-ajankäyttö ja jalostustavoitteet tämän

vuoksi painottuvat myös hevosen luonteeseen ja käsiteltävyyteen. Ratsuhevo-
sen suorituskyvyn kannalta merkittävämpiä ominaisuuksia ovat hevosen rat-
sastettavuus, liikkeiden säännöllisyys ja lennokkuus sekä hyppykyky. Ratsu-
hevosella suorituskykyä mitataan kantakirjakokeiden ja kilpailutulosten avul-
la.

Terveysominaisuudet ovat tärkeimpiä seikkoja jalostettaessa eläintä. Mitä ter-
veempänä hevonen pysyy, sitä täysipainoisemmin sitä voidaan käyttää ja
myös hevosesta koituvat kustannukset pysyvät pienempinä. Heikko terveys ja
rakenteen kestävyys ovat usein myös syynä kilpailu-uran keskeytykseen tai
jopa siihen, että kilpailu-ura ei pääse edes alkamaan. Hedelmällisyysominais-
suuksien parantamiseksi voidaan käyttää vain ankaraa valintaa (Saastamoinen
2010a.)

3.1 Kantakirjavaatimukset

Ratsujalostuksella halutaan aikaansaada suomenhevonen, joka on suoritusky-
vyltään hyvin monipuolinen. Jalostus myös muilla jalostussuunnilla perustuu
käyttöominaisuuksien valintaan: kestävyteen, liikkeisiin, luonteeseen ja suo-
rituskykyyn Ratsujalostuksessa halutaan eritoten luoda hyväliikkeisiä ja yh-
teistyöhaluisia hevosia.

Ennen R-kantakirjasuunnan avausta ratsusuomenhevoset merkittiin YH-
kantakirjaan. Aluksi hyväksytyiltä oriilta ja tammoilta vaadittiin samat kokeet
kuin sen aikaisilta työhevosilta eikä ratsuhevosominaisuuksia sen paremmin
testattu. Kasvattajat eivät tuolloin edes olleet kiinnostuneita kevyiden yleishe-
vosten kasvattamisesta ja niin ratsujalostus jäi työhevosjalostuksen varjoon.
Alkuaikojen tiukat jalostustavoitteet karsivat pois myös kevyempirakenteiset
hevoset vierasverisyyden vuoksi, vaikka siellä olisi ollut paljon sellaista he-
vosainesta, josta olisi ollut hyötyä myöhemmän ajan urheiluhevoselle. ja ur-
heiluhevosjalostukselle. Vuonna 1971 perustetun R-suunnan kantakirjan ta-
voitteena oli vastata kotimaisella ratsuhevoskasvatuksella tuontihevosten suu-
reen määrään.

R-suunnan kantakirjan avauksen jälkeen kantakirjavaatimukset muuttuivat.
Kantakirjan avauksen jälkeen ratsastuskoe tuli mukaan arvostelutilaisuuteen
ja ratsastuskoe oli alkuaikoina helppo ja vauhdikas. Koe oli aikaperusteinen ja
se suoritettiin 2000 metrin matkalla, jolla oli kuusi 60 cm:n korkuista estettä.
Rata piti suorittaa 6-15 minuutin ajan puiteissa. Annettua aikaa ei saanut ylit-
tää eikä alittaa. Vasta vuoden 1987 sääntömuutoksiin tulivat mukaan arvoste-
lukohdat hevosen liikkeistä, kuuliaisuudesta ja yhteistyökyyvystä, jotka mitat-
tiin kouluratsastus- ja askellajikokeilla. Myös hyppykykyä alettiin arvioida ja
hyppykyky arvioitiin kolmella 90 cm korkealla esteellä (Saastamoinen
2010a.)

Nykyään ratsuhevossuunnalle hyväksyttävän hevosen on suoritettava hyväksytty kouluratsastuskoe, jos hevonen ei ole sijoittunut palkintosijoille kansallisissa ratsastus- ja valjakkoajokilpailuissa vähintään helpon B-tason luokassa. Kouluratsastuskoe on Suomen Ratsastajainliiton (SRL) kouluratsastussääntöjen mukainen ja hyväksytyt tulokset saamiseksi hevosen on saatava vähintään puolet ohjelman enimmäispistemäärästä. Lisäksi hevosen on suoritettava este- ja ratsastettavuuskoe, josta on saatava hyväksytty tulos. Näissä kokeissa hevosella tulee hyväksytyt tulokset saamiseksi olla kolme puhdasta askellajia (käynti, ravi ja laukka). Estekokeessa hevosen hyppykyky arvostellaan muuttaman esteen esteradalla, joka suoritetaan SRL:n esteratsastuskilpailusääntöjen mukaan. Ratsastettavuuskokeen suorittaa aina näyttelylautakunnan ratsastusasiantuntija, joka arvioi hevosen tasapainoa, herkkyyttä, kuuliaisuutta avuille, taipuisuutta, kantavuutta, pyrkivyyttä sekä yhteistyökykyä. Ratsastusasiantuntija ratsastaa hevosta kaikissa askellajeissa. Näiden lisäksi myös hevosen rakenne arvostellaan erikseen. Rakennearvostelussa kiinnitetään huomiota seikkoihin, jotka ovat tärkeitä hevosen terveyden ja suorituskyvyn kannalta. (Saastamoinen 2010a.) Suomenhevosratsun jalostusohjesääntö on seuraavanlainen: Suomenhevosratsun tulee olla ”Ryhdiäs, pitkäkaulainen, ei kovin pitkärunkoinen, pieni pää, viisto lapa ja selväpiirteinen säkä. Yleinen jalostussääntöosio kaikille suomenhevostyypeille: Suomenhevonen on käyttöominaisuuksiltaan monipuolinen yleis-hevonen. Se on keskikokoinen, hyväryhtinen ja melko vankka. Sen pää on kuiva ja suora, kaula melko tukeva ja runko pyöreä, pitkä ja sopusuhtainen. Jalat ovat kuivat ja järeät sekä kaviot hyvät. Liikkeet ovat säännölliset ja joustavat. Ilme on rehellinen. Sillä on selvä sukupuolileima. Suomenhevonen on yhteistyöhaluinen, pyrkivä, nöyrä ja tosissaan yrittävä. Suomenhevoselle eivät ole tyypillisiä kyömy ja pitkä pää, pitkät ja terävät, lähellä toisiaan olevat korvat, joutsenkaula eikä suora lautanen, jossa on korkea hännäntyvi. Hevosen tulee olla sopivan tyyppinen sille jalostussuunnalle, mille sitä tarjotaan. (Suomen Hippos 2010d.)

3.2 Kasvatuksen edistäminen

Tällä hetkellä suomenhevosen kasvatuksesta ratsukasvatuksen osuus on noin 10 % ja 90 % on edelleen ravihevospasvatusta. Ratsastus- ja harrastehevosten kysynnässä hyvällä koulutuksella on suuri merkitys. Kilpailukentillä menestyvät jalostusoriit lisäävät jalostustyön näkyvyyttä ja tuovat lisämarkkinoita kasvatustoiminnalle. Näyttelytoiminta ja siinä menestyminen edistävät myös ratsuvarsojen menekkiä ja näin myös luovat pohjaa kasvatustoiminnalle, kun kysyntää syntyy. Tämän takia näyttelytoimintaa on haluttu kehittää merkittävästi ja ikäluokkakilpailuja, joita tässäkin työssä on tutkittu, on tullut lisää (Saastamoinen 2010a.)

4 RATSUJALOSTUKSEN HAASTEET

Ratsujalostus käy edelleen jonkinlaista taistelua ravijalostusta vastaan, johtuen osittain siitä, että yli kolme neljäsosaa suomenhevosista on edelleen juoksijoita. Keinosiemennyksen käyttöönotto 1980-luvulla lisäsi ravikilpailuissa tunnettujen orien tammamäärää niin, että geneettisen vaihtelun ylläpitämiseen suomenhevosen jalostuksessa on pitänyt kiinnittää aivan ylimääräistä huomiota. Suomenhevosen sukusiitosaste on vuoden 2004 ikäluokassa ollut tasan 4 %, kun saman ikäluokan Suomessa syntyneillä lämminveriravureilla se on ollut 8 %.

Ratsujalostuksen myötä on kuitenkin pystytty säilyttämään näitä harvinaisempia ja erikoisempia sukuhaaroja. Näistä sukuhaaroista syntyvien jälkeläisten lukumäärä on osoittanut kasvua, mutta tarkasteltaessa asiaa koko suomenhevosjalostukseen nähden, on niiden määrä kokonaisuuteen nähden pieni. Varsoja näistä harvinaisemmista sukulinjoista syntyy noin 200 vuodessa, eli noin 15 % kaikista syntyvistä suomenhevosvarsoista vuoden aikana. Ratsusukuisista varsoista prosenttiosuus on 80 %. Harvinaisina ja erilaisina sukulinjoina ratsupuolella voidaan pitää ainakin niitä hevosia, jotka polveutuvat harjavaltalaisen ori Lohdutuksen tai Rovaniemellä syntyneen ori Kirpun aloittamista sukulinjoista. Erisukuisina voidaan pitää myös niitä varsoja joiden sukutauluissa ei viidessä lähipolvessa kummankaan vanhemman puolelta esiinny näitä neljää oria: Hilu, Suikku, Vieteri ja Vokker. (MMM, Tutustu suomenhevoseen 2010a, Ticklén 2010a).

4.1 Hevosmateriaalin geneettinen niukentuminen

Lisähaasteita luo myös koko kannan pieneneminen jos hevosmateriaalin vähe-
tessä, osittain jalostuksen vuoksi, käytetään vain niitä tunnettuja hevossukuja, tuo se ongelmia myös rakenne- ja terveyspuolelle. Perinnölliset sairaudet leviävät jalostusmateriaalin supistuessa. Verrattuna muihin yleisrotuihin, suomenhevosen terveys on tällä hetkellä hyvä. Vaarana on kuitenkin sukusiitosasteen nousu korkeammaksi, joka aiheuttaa terveydellisiä ongelmia ja suomenhevosella varsinkin jalkaterveyteen liittyviä, kuten kaviorustonluutumaa, jonka periytymisaste on 0,30–0,50 (Saastamoinen 2010a). Lisäksi allergioiden, kuten kesäihottuman, pelätään lisääntyvän. Jotta nämä asiat saataisiin pidettyä poissa ja jalostusarvoa saataisiin kohotettua, vaatisi se vuositasolla huomattavaa lisäystä syntyvien varsojen määriin. Kohoamiseen vaadittaisiin vuosittain noin 3000 asutettavaa tammaa, että saataisiin vuosittain 2000 varsaa, kun luvut tällä hetkellä ovat 2000 astutettavaa tammaa ja varsoja niistä tulee tuo 1350 kappaletta vuodessa. Isosta kasvutarpeesta ei siis kuitenkaan ole kyse ja tällä turvattaisiin riittävän eriävät sukutaulut tuleville suomenhevosvarsoille. (MMM, Tutustu suomenhevoseen 2010a.) Jos voidaan olettaa, että erisukuisten suomenhevosten jatkumo on ainoastaan ratsupuolen jalostuksen harteilla, tarkoittaisi se 650 varsan lisäystä ratsupuolelle vuosittain, eli ratsusukuisia varsoja pitäisi vuosittain syntyä 900 tuon nykyisen noin 250 sijaan.

Tämä taas asettaa haasteita hevosmarkkinoille, sillä ratsusukuiset pikkuvarsat eivät oikein tahdo mennä kaupaksi, tai niistä ei saada riittävää korvausta, mikä vähentää varsojen syntymistä. Harrastajat hankkivat mieluiten hevosia, jotka ovat jo valmiiksi koulutettuja tai siinä iässä, kolmivuotiaan korvilla, koska niillä pääsee saman tien harrastamaan taikka kouluttamaan mieleisekseen ja aina kysyntä ei kohtaa tarjontaa. Kasvatusta on sen vuoksi yritetty tukea. Aluksi Suomen valtio kannusti hevoskasvattajia 1970-luvun talousahdingossa maksamalla syntyvistä varsoista erillistä tukea, niin kutsuttua varsarahaa. Varsaraha kuitenkin poistettiin 1990-luvun laman seurauksena, tilalle saatiin kuitenkin vuonna 1995 EU-tukien myötä kansallinen hevostuki, sekä TE-keskuksen maksama alkuperäisrotujen tuki. Ne kuitenkin velvoittavat sen verran, että tuen hakijalla pitää olla hallussaan 3 hehtaaria peltoa ja tukea maksetaan eläinyksiköiden perusteella ja niitä pitää olla enemmän kuin yksi. Lisäksi alkuperäisrotujen tuen saamisen edellytyksenä on voimassa oleva ympäristötukisitoumus. Alkuperäisrotujen tuki vaatii lisäksi sen, että ohjelmaan ilmoitetun suomenhevostamman täytyy olla astutettu tai sen on pitänyt varsoa edellisen vuoden aikana tuen saamiseksi, tukikausi on viiden vuoden mittainen. Alkuperäisrotujen kasvatustuki tuli ohjelmaan vuonna 1995 (tuki poistettiin vuonna 2000 ja palautettiin takaisin vuonna 2002). EU-tukitoimien myötä vuosina 1995–1997 suomenhevosen kasvatusta elpyi hieman, mutta tukien vähetessä kasvatusta kääntyi laskuun (Maaseutuvirasto 2010a, Saastamoinen 2010a.)

Suomenhevonen joutuu myös kilpailemaan muiden rotujen kanssa. Vaikka on osoitettu, että suomenhevoset voivat suoriutua yli 130 cm esteistä, pääsee puoliverisellä vielä korkeammalle. Sama pätee myös kouluradoilla, osa ratsusuomenhevosista pystyy starttaamaan vaativissa luokissa, mutta pisteet eivät koskaan yllä ihan vaativampaan kärkeen.

5 SUOMENRATSUJEN KUNINKAALLISET

Suomenratsujen Kuninkaalliset on suomenhevostapahtuma, joka toimi ensin alkuun vain nuorten suomenhevosten katselmuksena ja tapahtuma oli näyttelymuotoinen. Idea suomenhevosten omaan näyttely- ja kasvatustapahtumaan tuli Suomenratsut ry järjestöltä, joka toimi tapahtuman aktiivisena järjestäjänä aina vuoteen 2002. Idean antajana voidaan pitää pitkänlinjan suomenhevosihmistä, Suomen Hippoksen jalostusjohtajaa Terttu Peltosta, joka on toiminut pitkään suomenhevosen näkyvyyden parantajana. Mukana ideassa oli myös muita pitkään suomenhevosten kanssa toimineita hevosihmisiä.

Ensimmäiset varsinaiset katselemukset pidettiin vuonna 1991, jolloin tapahtuma toimi nimellä Valtakunnalliset Suomenhevospäivät. Tapahtuma järjestettiin Laakson kentällä Helsingissä. Tapahtuma edelsi vuoden 1992 kuninkuus-raveja, jotka järjestettiin Vermossa. Tapahtumalla haluttiin kerätä näkyvyyttä

suomenhevoselle ennen kuninkuusraveja, sillä järjestäjät epäilivät houkuttaisiko tapahtuma riittävästi yleisöä, maassa olevan huonon taloustilanteen vuoksi. Tällä tapahtumalla haluttiin luoda ihmisille mielikuvaa varmemmista, kestävämmistä henkisistä arvoista suomenhevosen kautta, sen kansallisen arvon ja identiteettimme luojana.

Laakson kentällä pidettyjen vuosien jälkeen suomenhevostapahtuma siirtyi pidettäväksi Nurmijärvelle, tapahtuma sai silloin nimekseen Nuorten Suomenhevosten katselmus. Katselmuksia pidettiin Nurmijärvellä vuosina 1994–2000. Vuonna 2001 nimi muuttui Suomenhevosten Laatuarvosteluksi ja kyseinen laatuarvostelu järjestettiin Järvenpäässä. Vuonna 2002 Järvenpää oli valmis luopumaan järjestäjän paikasta ja tapahtuman järjestäminen siirtyi Ypäjälle, Hevosopisto Oy:n järjestämäksi.

Ensimmäiset varsinaiset Suomenratsujen Kuninkaalliset pidettiin siis Ypäjällä vuonna 2002. Tapahtuman siirryttyä Ypäjälle sitä päätettiin myös kehittää eteenpäin ja mukaan tulivat myös kilpailulajit, este- ja kouluratsastus sekä valjakkoajo, vaikka suomenhevostapahtuma haluttiin kuitenkin eritoten säilyttää kasvatustapahtumana. Idean tapahtuman kehitykselle antoi Ypäjän Hevosopiston ratsastuksenopettaja Susanna Lindfors, joka oli nähnyt vastaavia tapahtumia järjestettävän Saksassa sekä nykyinen Ypäjän Hevosopiston aikuis-koulutusjohtaja Päivi Laine. Suomenratsut ry toimii edelleen mukana tapahtuman järjestämisessä yhdessä Hevosopisto Oy:n kanssa. Kilpailuja järjestämissä on ollut myös Ypäjän Ratsastajat ry, josta mukaan on saatu innokkaita talkootyöläisiä.

Kilpailuviikonloppua halutaan edelleenkin kehittää ja suunnitelmissa on ollut, että orikavalkadin yhteydessä voitaisiin järjestää myös oriitten jälkeläisryhmi- en esittely, mikä myös toteutui vuonna 2010. Vuonna 2010 uutena on tulossa myös viisivuotiaille suomenhevosille järjestettävä karsinta laatuarvosteluun. (Laine 2010a.)

5.1 Suomenhevosratsujen laatuarvostelu

Vuosittain syntyy yli 250 suomenhevosvarsaa, joiden isä tai emä on ratsukantakirjassa. Määrä on selvästi aikaisempiin vuosiin verrattuna kasvussa. Ratsuhevosen käyttöönotto tapahtuu myöhemmin kuin ravihevosen. Ravihevosen saadessa kilpailuoikeuden kolmevuotiaana, saa ratsusuomenhevon sen vasta viisivuotiaana. Tällä halutaan turvata sen kasvun ja kehityksen päättymisen ja varmistaa, että sen kasvu on loppunut, sillä osa suomenhevosista saattaa kasvaa vielä viisivuotiaanakin. Näin ollen ei haluta tuoda vielä kasvussa olevia hevosia vaativille kilpa-areenoille ratsastajan kanssa.

Suomenhevosratsuille on varsanäyttelyiden ja kantakirjausjärjestelmän lisäksi luotu oma laatuarvostelutapahtuma, joka järjestetään vuosittain. Laatuarvostelussa arvostellaan 3-5 -vuotiaita ratsusuomenhevosia. 6-vuotiaille suomenhevosille on lisäksi järjestetty oma kasvattajakilpailu, missä mukana on este- ja

kouluratsastusluokat. Laatuarvostelussa otetaan rakenteen lisäksi huomioon hevosen luonne, sekä askellajit; käynti, ravi ja laukka ja hyppykyky. Kaikista kohteista hevonen saa pisteitä skaalalla 1-10. Hevonen, joka saavuttaa korkeimmat pisteet, on kyseisen vuoden ikäluokan voittaja, lupaavin ja paras ratsu.

Vuonna 2010 3- ja 4-vuotiaille suomenhevosille järjestettiin karsinta viidellä paikkakunnalla. Suomenratsujen Kuninkaallisissa pidettävään finaaliin pääsi mukaan 130 karsijan joukosta 30 suomenhevosratsun alkua 3-vuotiaista ja 28 suomenhevosratsua 4-vuotiaista hevosista. 5-vuotiaille ei ollut karsintaa, mutta niillä täytyy olla hyväksytty ratsastuskilpailutulos aluetasolta. Tämän vuoden laatuarvosteluun osallistujat ovat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta joko R- tai P-suunalle kantakirjattujen oriiden jälkeläisiä. Vuonna 2010 ori Pilven Pojan jälkeläisiä Laatuarvosteluissa oli eniten, seuraavana tulevat isäoritit Jaime ja Hermeli. (Suomen Hippos ry 2010a.)

6 TUTKIMUS

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää suomenhevosen ratsusukujen kehitystä, sekä selvittää kuinka suomenhevosen ratsujalostuksen vaikutus näkyy kilpailuissa menestyneissä hevosissa, este- ja kouluratsastuksessa, sekä miten ratsujalostuksen kehitys on nähtävissä suomenhevosen Laatuarvostelun ja kasvattajakilpailun osalta. Tutkimuksessa tarkastellaan myös entisen Valtion Siittolan kasvatustyön näkyvyyttä tammalinjoissa ja sen tekemän jalostustyön vaikutusta menestyneissä hevosissa.

Kehitystä tutkittiin yhden suomenhevoskilpailutapahtuman tuloksien avulla. Kilpailutapahtuma on Ypäjällä pidettävä Suomenratsujen Kuninkaalliset. Tutkimus on tehty analysoimalla vuosina 2002–2008 startanneiden hevosten sukulinjoja. Tutkinnan varsinaisena kohteena oli ollut startanneiden hevosten isälinjat ratsusukuisuuden osalta. Molemmat kilpailulajit (este ja koulu), Laatuarvostelu ja Valtion Siittolan kasvatustyö on tutkittu omina erillisinä kokonaisuuksinaan.

Tulokset on kerätty vuosilta 2002–2008 Suomen Ratsastajainliiton kilpailupalvelu Kipasta Excel-taulukoiksi. Mukaan on valittu jokaisen luokan kahdeksan parasta hevosta. Niissä luokissa, joissa startanneita on ollut vähemmän kuin kahdeksan, on mukaan valittu kaikki sen luokan startanneet hevoset. Huomioitavaa oli, että ihan kaikkia luokkatuloksia ensimmäisiltä vuosilta ei tulospalvelujärjestelmässä ollut, joten mahdolliset Kipasta puuttuneet tulokset on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle.

Sukulinjoja tutkittiin kaiken kaikkiaan kolmen sukupolven ajalta ja niistä on eroteltu kantakirjausjärjestelmän, myöhemmin lyhennettynä KTK, avulla rat-

susuunnan oriit jokaisesta polvesta. Ratsusuunnanedustajien keskinäisiä suhteita on arvioitu vertaamalla jälkeläismäärien perusteella toisiinsa nähden. Tällä olen halunnut selvittää suosituimpia ratsuisävalintoja, samalla on verrattu myös ratsusuunnanedustajien suhdetta muihin KTK-suunnan oriisiin tutkimuksen otoksen hevosissa. Sukupolvien määrä rajattiin kolmeen, koska tiedot neljänestä sukupolvesta eteenpäin eivät kaikkien hevosten kohdalla olleet enää täydelliset, sekä neljännessä polvessa harvemmin enää esiintyi ratsusukuisten hevosten edustajia.

Laatuarvostelun ja kasvattajakilpailun osalta suvuista on tutkittu vain kilpailleen yksilön isän ja emän ratsukantakirjaisuustiedot.

6.1 Esteluokat

Startanneiden hevosten ja kilpailuluokkien lukumäärä on kasvanut vuosien edetessä. Esteluokkien perusjoukko koostui 1289 startanneesta hevosesta. Rajauksen kooksi muodostui 388. Luku 388 muodostuu kahdeksan parhaan joukkoon sijoittuneista ratsukoista, joista sukututkimusta varten vähennettiin useampaan kertaan olevat hevoset pois, niin että jokainen hevonen esiintyi vain kerran, jolloin sukututkimuksen otoksen havaintoina oli 159 yksittäistä hevosta.

Isälinjat on tutkittu niin, että sukupolvi toisensa jälkeen on vähennetty useampaan kertaan olevat hevoset pois, niin että niissäkin jokainen hevonen esiintyi vain kerran. Saadut tiedot on myös tutkittu ja analysoitu niin, että niin sanotut kerrannaiset eli useampaan kertaan esiintyneet isähevoset ovat mukana, esimerkiksi jos ori Kelmillä on ollut kolme jälkeläistä sijoittuneena kahdeksan parhaan joukkoon, niin Kelmin näkyvyys on tuolloin kolminkertainen. Näiden tulosten valossa tehty tutkimus näyttää hieman erilaiselta ja päästään tarkastelemaan sekä ratsusukuisten hevosten määriä että ratsusukuisten laajuutta. Tämä tutkimuksenosa on esitelty omana kokonaisuutenaan.

Aluksi tutkittavana olivat kuitenkin vuosien 2002–2008 aikana menestyneimmät hevoset. Kaikkein eniten menestyneitä suorituksia vuosien 2002–2008 aikana keräsi tamma Riemuliini R- ja T-KTK, syntynyt vuonna 1996, isä Pasta J-KTK, emä Riento ei kantakirjattu. Riemuliini on sijoittunut neljatoista kertaa vähintään kahdeksan parhaan joukkoon Suomenratsujen Kuninkaallisissa. Toisen sijan jakavat ori Jaapeli R-KTK (i. Jaafet T-KTK, e. Riana J-KTK), sekä ruuna Tinurin Tatu ei kantakirjattu (i. Tinuri J-KTK, e. Hilatus J-KTK), joilla molemmilla on 9 kappaletta sijoituksia kärkipäähän. Tulokset on kerätty 388 hevosen rajauksesta, jolloin nähdään menestyneimpien, eli kahdeksan parhaan joukkoon olevien sijoitusten määrä parhaiten menestyneissä hevosissa, prosenttiosuus on myös laskettu 388 kappaleen otoksen mukaan. Taulukossa 2 on kuvattuna esteratsastuksen menestyneimmät hevoset.

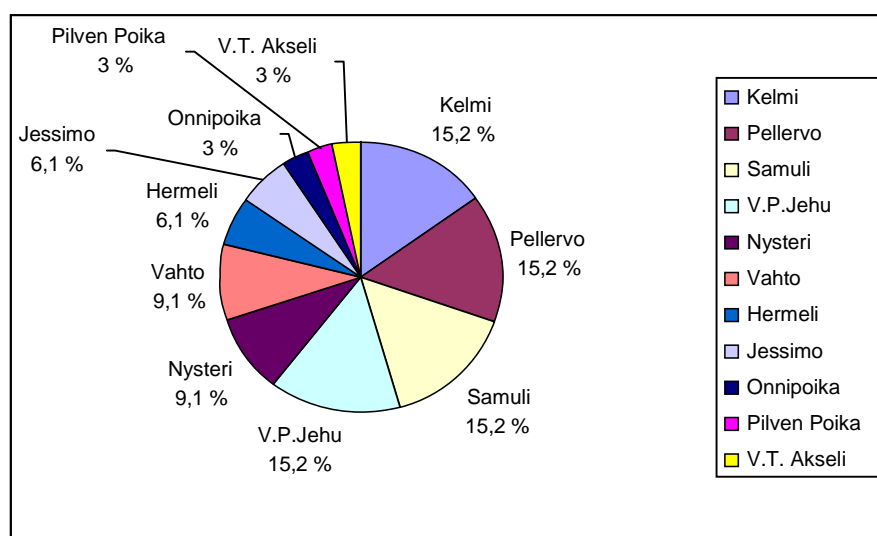
Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Taulukko 2 Suomenratsujen Kuninkaallisten esteratsastuksessa parhaiten sijoittuneet hevoset

Rekisteri-numero	Hevonen	Sijoitusten määrä vuosina 2002–2008, 388 hevosen otoksesta	%-osuus
S2099-96	Riemuliini	14	3,6 %
S1269-95	Jaapeli	9	2,3 %
S1694-94	Tinurin Tatu	9	2,3 %
S1310-97	Lorri	8	2,1 %
S1475-95	Ponuveikko	8	2,1 %
S2089-98	Harjun Samurái	7	1,8 %
S1122-91	Mikkerin Mahti	7	1,8 %
S2392-96	Tatjaana	7	1,8 %

6.1.1 Isälinjojen jakauma

Kaiken kaikkiaan 11 ratsusuunnan suomenhevosoriitta oli siittänyt sellaisia varsoja, jotka olivat sijoittuneet vähintään kahdeksan parhaan joukkoon kilpailuviikonlopussa vuosina 2002–2008. Isälinjan edustajat on tutkittu koko 159 hevosen otoksesta. Kelmillä, Pellervolla, Samulilla ja V.P.Jehulla oli eniten sijoittuneita jälkeläisiä. Kuviossa 1 on kuvattuna ratsusuuntaisten isäoriitten jakauma jälkeläismäärien mukaan toisiinsa nähden. Kelmi, Pellervo, Samuli ja V.P. Jehu jakavat ensimmäisen sijan 15,2 % -osuudella.



Kuvio 1 Ratsusuunnan isäoriit, jakauma

Taulukossa 3 taas on tarkasteltu kaikkien muiden isäoriitten suhdetta ratsukantakirjattuihin isäoreihin. Saaduista tuloksista nähdään, että ratsuisien prosenttiosuudet tippuvat huomattavasti. Selkeästi on nähtävissä, että otoksen 159 menestyneestä hevosesta 126 isänä on J- tai T-suunnan orivalinta. Kohta muut KTK-suunnat sisältävät myös kantakirjaamattomien orien jälkeläiset, jos niitä on ollut. Suomessa on mahdollista astuttaa omalla oriilla oma tamma ja niiden varsa saa kilpailuoikeuden ja pääsee suomenhevosten rekisteriin. Vain 33:lla esteluokissa menestyneellä hevosella on ratsusuunnan isäori. Eniten muiden kantakirjasuuntien edustajista jälkeläisiä oli ori Suikulla, jonka jälkeläisiä sijoittuneissa oli 7 kappaletta, eli 4,4 % koko isäpopulaatiosta, toiseksi eniten jälkeläisiä oli ori Vekselillä, jolla jälkeläisiä sijoittuneissa oli 6 kappaletta, prosenttiosuus 3,8 %. Suikku ja Vekseli ovat molemmat J-KTK suunnan oriita. Seuraavat sijat jakoivatkin sitten jo R-KTK edustajat.

Taulukko 3 Kaikkien isäoriitten jakauma

Hevonen	Jälkeläisten määrä	%-osuus
Kelmi	5	3,1 %
Pellervo	5	3,1 %
Samuli	5	3,1 %
V.P.Jehu	5	3,1 %
Nysteri	3	1,9 %
Vahto	3	1,9 %
Hermeli	2	1,3 %
Jessimo	2	1,3 %
Onnipoika	1	0,6 %
Pilven Poika	1	0,6 %
V.T. Akseli	1	0,6 %
Muut KTK-suunnat	126	79,2 %
YHTEENSÄ	159	100 %

Isänisät:

Seuraavaksi tutkittavana olivat isänisälinjat. Niiden suhteen jakauma muuttui-kin sitten jo hieman. Mukana oli kaiken kaikkiaan 101 eri oritta, joista neljä oli ratsusuunnan edustajia ja loput tulivat muilta KTK-suunnilta. Ratsusuunnan edustajista mukana olivat enää oriit Kelmi, Kotomies, Pehto ja Samuli. Ratsusuunnan edustajien suhde toisiinsa jakautui niin, että jokaisella Ratsusuunnan isällä oli yksi jälkeläinen isälinjoissa. Prosenttiosuus 1 %/R-suunnan isäori.

Tarkasteltaessa ratsusuunnan edustajien suhdetta muihin KTK-suunnan oriisiin, eniten jälkeläisiä isänisälinjoissa oli oriilla Kihin-Muisto, Vieteri ja Virhakka, joilla kaikilla oli seitsemän jälkeläistä isälinjoissa, prosenttiosuus 101 kappaleen isänisäotoksesta oli 7,1 %. Kaikki kolme oritta ovat juoksijakanta-

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

kirjassa, Vieteri lisäksi myös T-KTK. Taulukossa 4 on kuvattuna Ratsusuunnan edustajien suhde muihin KTK-suuntiin.

Taulukko 4 Kaikkien isänisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	4	4,0 %
Muut KTK-suunnat	97	96,0 %
YHTEENSÄ	101	100,0 %

Isänisäisät:

Tutkittaessa vielä isänisäisälinjoja, sijoittuneita jälkeläisiä esteluokissa löytyy enää ratsusuunnan oriilla Kotomies ja Kelmi, molemmilta jälkeläisiä löytyy yksi, prosenttiosuus 1,9 %, kun kaiken kaikkiaan isänisäisäoritta on mukana 54 kappaletta. Eniten muiden KTK-suuntien jälkeläisiä isänisissä on ori Vieterillä, jolla niitä on yhdeksän kappaletta, 16,7 %. Toiseksi eniten jälkeläisiä isänisissä on oreilla Vekkuli ja Vilperi, molemmilla jälkeläisiä kolme kappaletta, prosenttiosuus 5,6 %. Vieteri J- ja T-KTK, oriit Vekkuli ja Vilperi J-KTK, koska suuntausvaihtoehto puuttuu molemmilta. Tulokset on vielä havainnollistettu taulukossa 5.

Taulukko 5 Kaikkien isänisäisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	2	3,8 %
Muut KTK-suunnat	52	96,3 %
YHTEENSÄ	54	100,0 %

Isänemäisät:

Selvitettäessä isänemäisälinjoja, ratsusuunnan isäoreista jälkeläisiä löytyi vain ori Jessimolta (s. 1979, i. Kimmoke, e. Jessi-Mei) jolla jälkeläisiä oli yksi kappale, prosenttiosuus suhteessa muihin KTK-suuntiin oli 1,1 %. Eniten jälkeläisiä oli ori Ero-Lohkolla YH-KTK, jolla niitä on kuusi kappaletta, prosenttiosuus 6,6 %. Toiseksi eniten jälkeläisiä löytyi oriilta Erilo T-KTK ja Hilu Jo 65 J-KTK, joilla molemmilla jälkeläisiä viisi kappaletta ja prosenttiosuus 5,5 %. Kaiken kaikkiaan tutkittavia oreja oli mukana 91 kappaletta.

6.1.2 Emänpuolen isälinjojen jakauma

Suomenratsujen Kuninkaallisissa menestyneiden hevosten emänpuolelta tulevien ratsusukuisten isälinjojen esiintyminen oli selkeästi pienempi. Emänpuolelta tulevat isälinjat olivat selkeästi muiden kuin R-suunnan edustajia. 151 hevosta 155:stä oli muita kuin ratsusuunnan edustajia. Emänisien sukulinjoista ratsukantakirjattuja isiä oli ainoastaan neljä kappaletta; Kelmi, Jessimo, Pilven Poika ja Samuli, joilla kaikilla oli yksi sijoittunut jälkeläinen, 0,6 %. Joten niiden keskinäiset suhteet olivat jakautuneet varsin tasaisesti.

Tutkittaessa R-KTK suunnan oriitten suhdetta muihin KTK-suuntiin, jotka on havainnollistettu taulukossa 6, emänisien jälkeläismäärät olivat jakautuneet tasaisemmin kuin isänpuolelta tulleet isälinjat, sillä eniten sijoittuneita jälkeläisiä emänisistä oli jakautunut kolmelle oriille, joilla oli kaikilla kuusi jälkeläistä, prosenttiosuus 3,9 % koko emänisäpopulaatiosta. Oriit olivat Hilu, Luonnos ja V.T. Ajatus. kaikki oriit on kirjattu juoksijakantakirjaan.

Taulukko 6 Kaikkien emänisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	4	2,4 %
Muut KTK-suunnat	151	97,6 %
YHTEENSÄ	155	100,0 %

Emänisänisät:

Tarkasteltaessa jakaumaa R-suunnan edustajien suhteen emänisänisissä, tutkittavia oriita oli kaiken kaikkiaan 101 kappaletta. Mukana oli ainoastaan kaksi ratsusuunnan edustajaa, ori Kelmi, jolla sijoittuneita jälkeläisiä emänisissä oli tasan yksi, eli Samuli ja ori Kotomies, jolla sijoittuneita jälkeläisiä myös yksi, eli Kelmi. Prosenttiosuus muiden suuntien edustajiin verrattuna oli 1 %. Eniten muiden KTK-suuntien, jälkeläisiä oli oriilla Hilu ja Vieteri, joilla molemmilla jälkeläisiä seitsemän kappaletta, prosenttiosuus 6,9 %. Kolmantena oli ori Vilperi, jolla jälkeläisiä kuusi kappaletta, prosenttiosuus 5,9 %. Hilu ja Vilperi juoksijakantakirjassa ja Vieteri J- ja T-KTK. Emänisänisien jakauma on kuvattuna taulukossa 7.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Taulukko 7 Kaikkien emänisänsäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	2	2,0 %
Muut KTK-suunnat	99	98,0 %
YHTEENSÄ	101	100,0 %

Emänemänsäät:

Vielä kun tutkittiin emänemänsääläinjat esteratsastuksessa, tuloksista kävi ilmi, ettei emänemänsääläistä löytynyt ainoatakaan ratsusuunnan edustajaa. Oriita mukana oli 151 kappaletta. Eniten jälkeläisiä emänemänsääläistä oli ori Eirilolla, jolla jälkeläisiä oli kuusi kappaletta, %-osuus 4,0 %. Seuraavaksi eniten jälkeläisiä oli ori Vieterillä, jolla niitä oli 5 kappaletta ja %-osuus 3,3 %. Kolmanneksi eniten jälkeläisiä oli ori Luonnoksella, jolla jälkeläisiä oli neljä kappaletta ja prosenttiosuus 2,6 %. Tässä on taas nähtävissä ratsujalostuksen sukupolvien vähyys. Vieteri J- ja T-KTK, Eriilo T-KTK ja Luonnos J-KTK.

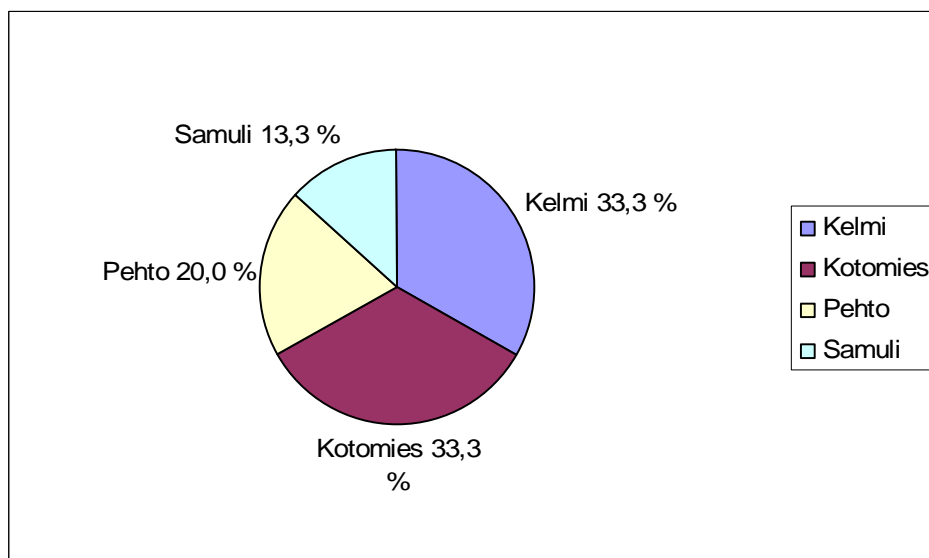
6.1.3 Isälinjat jälkeläismäärien mukaan

Esteluokat on tutkittu vielä niin, että koko tutkimusaineiston materiaali on käyty lävitse käyttäen 159 hevosen otosta, jotta esiin tulisi täsmälliset jälkeläismäärät myöhemmissä sukupolvissa. Tutkittavana olivat polvet isänsääläistä ja emänsääläistä taaksepäin.

Isänsäälä:

Tarkasteltaessa ratsusuunnan edustajien suhdetta muihin KTK-suuntiin, koko 159 kappaleen otoksen isänsääläiteitä käyttäen edelleen nähtävissä oli R-suunnan edustajien pienempi määrä. Tästä 159 hevosen otoksesta 15 kappaletta oli ratsusuunnan edustajien jälkeläisiä. Jälkeläiset olivat edelleen samojen oriitten, eli Kelmin, Kotomiehen, Pehton ja Samulin jälkeläisiä. Oriitten keskinäinen suhde vain muuttui sijoittuneen jälkeläismäärän mukaan. Kuviossa 2 on kuvattuna jokaisen R-suunnanedustajan suhde toisiinsa nähden, nyt kun kaikki sijoitukset huomioidaan samoilta isiltä. Kelmillä ja Kotomiehellä on nyt mukana viisi sijoitusta kerännyttä jälkeläistä, Pehtolla niitä on kolme kappaletta ja Samulilla kaksi kappaletta.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen



Kuvio 2 Ratsusuunnan isänisäoriit jälkeläismäärän mukaan

Jälkeläismäärien mukaan ratsusuunnan edustajien suhde muihin KTK-suuntiin jakautui niin, että eniten sijoittuneita jälkeläisiä oli nyt ori Vokkerilla J-KTK, jolla niitä oli peräti 11 kappaletta, eli 6,9 %, toiseksi eniten sijoittuneita jälkeläisiä oli ori Vieterillä J- ja T-KTK ja Kihin-Muistolla J-KTK, molemmilla niitä oli 10 kappaletta, %-osuus 6,3 %. Näiden orien sijoittuneet jälkeläiset ohittavat selkeästi R-suunnan edustajien lukumäärät, vaikka ratsusuunnan edustajat laskettaisiin kaikki yhteen. R-suunnan edustajien suhde muihin KTK-suuntiin on kuvattu taulukossa 8.

Taulukko 8 Kaikkien isänisäoriiden jakauma jälkeläismäärän mukaan

	Jälkeläisten määrä	%-osuus
R-KTK	15	9,4 %
Muut KTK-suunnat	144	90,6 %
YHTEENSÄ	159	100,0 %

Isänisäisät:

Tarkasteltaessa isänisäisäsuhteita niin, että koko 159 kappaleen isänisäisä-otos oli mukana. Mukana R-suunnan edustajista oli edelleen oriit; Kotomies, jolla sijoittuneita jälkeläisiä oli viisi kappaletta ori Kelmin jälkeläismäärän ansiosta, prosenttiosuus 3,1 % ja Kelmi, jolla sijoittuneita jälkeläisiä mukana 2 (1,3 %). Eniten muiden KTK-suuntien sijoittuneita jälkeläisiä isänisäisäisä oli edelleen ori Vieterillä J- ja T-KTK, jolla niitä oli 19 kappaletta, eli 11,9 % koko isänisäisäpopulaatiosta, toiseksi eniten sijoittuneita jälkeläisiä löytyi ori Hilulla J-KTK, jolla jälkeläisiä sijoittuneissa 18 kappaletta ja prosenttiosuus 11,3 %. Kolmanneksi eniten sijoittuneita jälkeläisiä löytyi orilta Vilperi J-KTK, jolla sijoittuneita jälkeläisiä oli 12 kappaletta, prosenttiosuus 7,5 %. Tu-

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

loksista on jo selkeästi nähtävissä, kuinka ajallisesti lyhytkestoista suomenhevosen ratsujalostus on ollut. Taulukossa 9 on kuvattuna kaikkien isänisänsäoriitten jälkeläismäärän jakauma suhteessa R-suunnan edustajiin.

Taulukko 9 Kaikkien isänisänsäoriitten jakauma jälkeläismäärän mukaan

	Jälkeläisten määrä	%-osuus
R-KTK	7	4,4 %
Muut KTK-suunnat	152	95,6 %
YHTEENSÄ	159	100,0 %

Isänemänsät:

Tarkasteltaessa isänemänsiä koko 159 hevosen otoksesta, eniten muiden KTK-suuntien sijoittuneita jälkeläisiä oli ori Ero-Lohkolla YH-KTK ja ori Uskottomalla T-KTK, joilla molemmilla niitä oli yhdeksän kappaletta, prosenttiosuus 5,7 %, kolmanneksi eniten jälkeläisiä oli ori Arilla YH-KTK, jolla jälkeläisiä oli seitsemän kappaletta, prosenttiosuus 4,4 %. Ratsusuunnan isäoriista jälkeläisiä löytyi vain ori Jessimolta, jolla jälkeläisiä oli yksi kappale, prosenttiosuus suhteessa muihin KTK-suuntiin oli 1,1 %. Tässä on nähtävissä sama kuin isänisänsälinjoissa, suomenhevosratsujalostuksen lyhyt jalostusai-ka vuosissa.

6.1.4 Emänpuolen isälinjat jälkeläismäärien mukaan

Tutkittaessa emänsien koko 159 hevosen otosta, sijoittuneiden jälkeläisten määrät ja prosenttiosuudet, samoin kuin kärkipään hevoset pysyivät samoina kuin toisessa tutkimusmallissa. Emänsien sukulinjoista ratsukantakirjattuja isiä oli samat neljä kappaletta; Kelmi, Jessimo, Pilven Poika ja Samuli, joilla kaikilla oli yksi sijoittunut jälkeläinen, 0,6 %. Joten niiden keskinäiset suhteet pysyivät muuttumattomina, samoin kun suhde muihin KTK-suuntiin. Emänsien jälkeläismäärät olivat jakautuneet kolmelle oriille, joilla kaikilla oli kuusi jälkeläistä, prosenttiosuus 3,9 % koko 159 hevosen otoksesta. Oriit olivat Hilu J-KTK, Luonnos J-KTK ja V.T. Ajatus J-KTK.

Emänisänisät:

Tarkasteltaessa koko 159 hevosen otosta emänisänisissä, eniten muiden KTK-suuntien oreista sijoittuneita jälkeläisiä emänisänisistä oli kerännyt ori Vilperi J-KTK, jolla jälkeläisiä oli peräti 13 kappaletta, 8,2 %. Seuraavaksi eniten jälkeläisiä oli oreilla Hilu J-KTK ja Vieteri J- ja T-KTK, joilla molemmilla jälkeläisiä 12 kappaletta ja % -osuus oli 7,5 %. R-suunnan edustajien suhteen luvut pysyivät samana kuin ensimmäisessäkin tutkimusmallissa.

Emänemänisät:

Emänemänisien suhteen tilanne säilyi myös muuttumattomana. Tulokset olivat samat kuin ensimmäisessäkin tutkimuksessa. Ratsusukuisia oriita ei löytynyt emänemänisistä ja muiden KTK-suuntien orien suhde kärkipäässä pysyi muuttumattomana.

6.2 Koululuokat

Koululuokkien perusjoukko koostui 1166 startanneesta hevosesta. Rajauksen kooksi muodostui 328. Useampaan kertaan olevat hevoset vähennettiin samalla tavalla kuin estetutkimuksessakin. Sukututkimuksen otoksen kooksi jäi 136 startannutta hevosta. Näistä sitten vähennettiin sukupolvi toisensa jälkeen samalla tavalla kuin estetutkimuksessakin useampaan kertaan olevat hevoset pois. Saadut tiedot tutkittiin ja analysoitiin niin, että niin sanotut kerrannaiset, eli useampaan kertaan esiintyneet hevoset ovat myös mukana. Nämä tulokset on myös esitetty erillisenä tutkimusosiona.

Kaikkein eniten menestyneitä suorituksia kouluratsastuksessa vuosien 2002–2008 aikana keräsi ori Kihin Källi R-KTK, syntynyt vuonna 1996, isä Kihin-Muisto J-KTK, emä Vipo J-KTK. Kihin Källi on sijoittunut vähintään 11 kertaa kahdeksan parhaan joukkoon vuosina 2002–2008. Toisen sijalla oli ori Jaime R-KTK (i. Kelmi R-KTK, e. Oru R-KTK), joka on sijoittunut 10 kertaa 8 parhaan joukkoon. Kolmannen sijan jakoivat ruunat Kotilo ei kantakirjattu (i. Totilo J-KTK, e. Oikka J-KTK) ja Pelmi R-KTK (i. Kelmi R-KTK, e. Tyttin Pella R-KTK), molemmilla 9 sijoitusta kahdeksan parhaan joukkoon. Tulokset on kerätty 328 hevosen rajauksesta, jolloin nähdään menestyneimpien, eli kahdeksan parhaan joukkoon olevien sijoitusten määrä parhaiten menestyneissä hevosissa. Nämä on kuvattu taulukossa 10.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

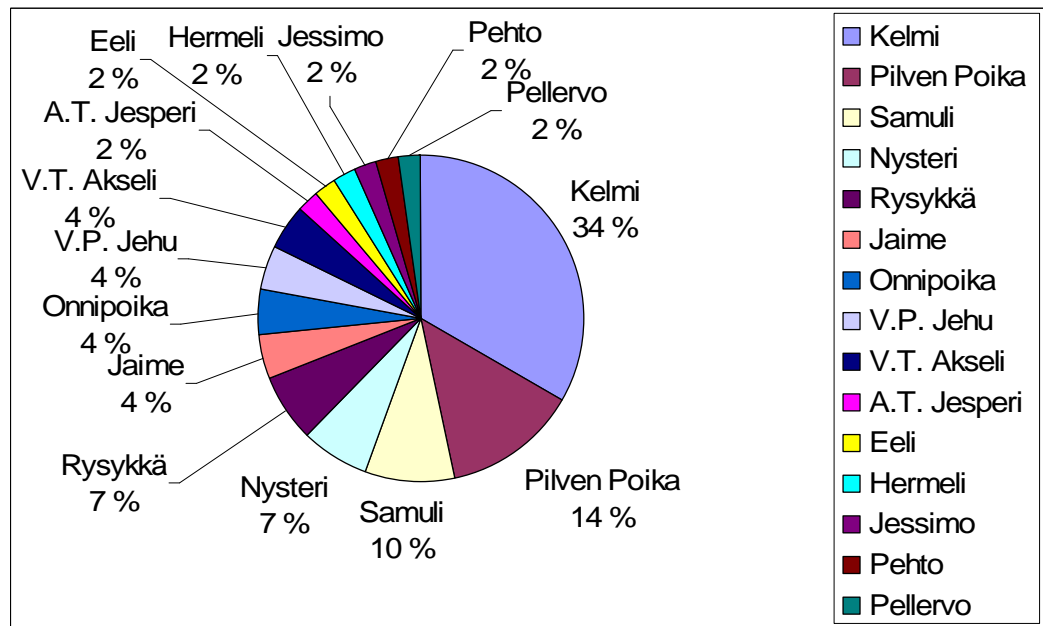
Taulukko 10 Suomenratsujen Kuninkaallisten kouluratsastuksessa parhaiten sijoittuneet hevoset

Rekisterinumero	Hevonen	Sijoitusten määrä	%-osuus
S1643-92	Kihin Källi	11	3,4 %
S1409-95	Jaime	10	3,0 %
S1589-96	Kotilo	9	2,7 %
S1134-96	Pelmi	9	2,7 %
S1479-93	Vihi-Totti	8	2,4 %
S2668-91	Kiripoika	7	2,1 %
S2084-86	Satso	7	2,1 %
S1664-97	Mätky	6	1,8 %

6.2.1 Isälinjojen jakauma

Ratsusukuisten oriitten vaikutus näkyi hieman selvemmin kouluratsastusluokkien isälinjoissa. Yhteensä 15 ratsusuunnan suomenhevosoriitta oli saanut sellaisia varsoja, jotka olivat sijoittuneet vähintään kahdeksan parhaan joukkoon kilpailuviikonlopussa vuosina 2002–2008. Kelmillä, Pilven Pojalla ja Samulilla oli eniten menestyneitä jälkeläisiä. Kyseiset oriit olivat muutenkin koko isäpopulaation eniten jälkeläisiä saaneet isät. Ratsusuunnan keskeiset suhteet jakautuivat seuraavasti: Kelmillä jälkeläisiä koko 136 koululuokissa startanneen otoksen määrästä oli 15 kappaletta, eli 11,0 %:a, Pilven Pojalla 6 kappaletta, %-osuus 4,4 % ja Samulilla 4 jälkeläistä, prosenttiosuus 2,9 %.

Kuviossa 3 on kuvattuna koululuokissa startanneiden ratsusukuisten isien suhde toisiinsa.



Kuvio 3 Ratsusuunnan isäoriit, jakauma

Selvitettäessä ratsusukuisten isien suhdetta muihin KTK-suuntiin, R-suunnan jälkeläisiä oli selkeästi vähemmän, mutta ori Kelmin näkyvyys oli huomattava. R-suunnan oriit olivat poikkeuksellisesti kuitenkin sijoilla 1, 2 ja 3, vasta neljäntenä tuli ensimmäinen muun KTK-suunnan edustaja. Eniten muiden KTK-suuntien edustajista jälkeläisiä oli viidellä oriilla, joilla kaikilla jälkeläisiä kolme kappaletta ja %-osuus 2,2 %. Oriit olivat: Apeli, Etsaus, Peto, Vekseli ja Vekselin Aihe, kaikki J-KTK. Kohtaan muut KTK-suunnat on taas mukaan luettu mahdolliset ei kantakirjassa olevat oriit, jos niitä on ollut. Ori Kelmin näkyvyyttä voidaan ehkä selittää sillä, että oriille on kertynyt vuosikymmenten myötä eniten kilpailuoikeuden saavuttaneita jälkeläisiä. Kilpailuoikeus ratsukilpailuissa suomenhevosilla kun saavutetaan vasta 5-vuotiaana (Suomen Hippos ry 2010e).

Koululuokissa startanneiden kaikkien isäedustajien suhde R-suunnan edustajiin kuvattuna taulukossa 11.

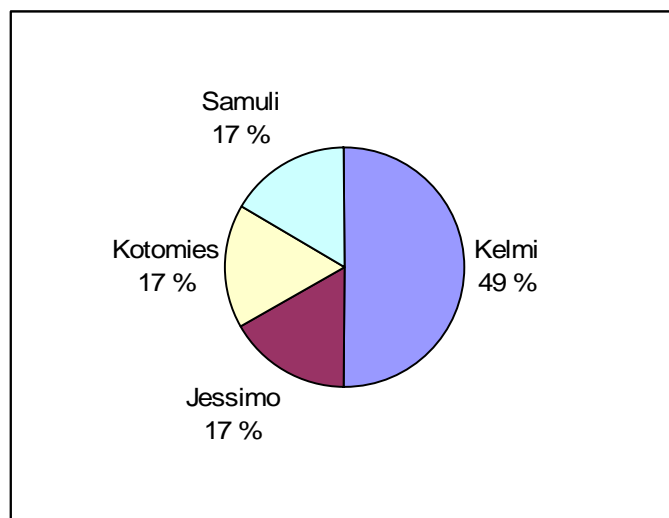
Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Taulukko 11 Kaikkien isäoriitten jakauma

Hevonen	Jälkeläisten määrä	%-osuus
Kelmi	15	11,0 %
Pilven Poika	6	4,4 %
Samuli	4	2,9 %
Nysteri	3	2,2 %
Rysykkä	3	2,2 %
Jaime	2	1,5 %
Onnipoika	2	1,5 %
V.P. Jehu	2	1,5 %
V.T. Akseli	2	1,5 %
A.T. Jesperi	1	0,7 %
Eeli	1	0,7 %
Hermeli	1	0,7 %
Jessimo	1	0,7 %
Pehto	1	0,7 %
Pellervo	1	0,7 %
Muut KTK-suunnat	91	67,1 %
YHTEENSÄ	136	100,0 %

Isänisät

Tutkittaessa isänisälinjoja isäoriijakauma oli muiden kuin ratsukantakirjasuuntien enemmistöä. Isänisiä jäi jäljelle 83 kappaletta, kun kerrannaiset oli poistettu, niistä kuusi kappaletta oli R-suunnan edustajien jälkeläisiä. Ratsusuunnan edustajista mukana olivat enää oriit Kelmi, Kotomies, Jessimo ja Samuli. Suhde toisiinsa jakautui niin, että Kelmillä oli jälkeläisiä mukana kolme kappaletta, muilla R-suunnan oriilla yksi. Kelmin prosenttiosuus oli 3,6 % ja muiden R-suunnan oriien 1,2 % koko isänisäpopulaatiosta. Jakaumat on kuvattuna kuviossa 4.



Kuvio 4 Ratsusuunnan isäisäoriitit jakauma

Ratsusukuisten isien suhde muihin KTK-suuntiin jakautui seuraavasti: Eniten muiden KTK-suuntien oriitten jälkeläisiä oli ori Vieterillä J- ja T-KTK, jolla jälkeläisiä kuusi kappaletta, 7,2 % koko isäpopulaatiosta. Toiseksi eniten jälkeläisiä oli ori Hilurilla J-KTK, jolla jälkeläisiä viisi kappaletta, prosenttiosuus 6,0 %. Kolmannen sijan jakoivat oriit Suikku J-KTK ja Vekku-Lento J-KTK, joilla neljä jälkeläistä ja prosenttiosuus 4,8 %. Ensimmäinen R-KTK ori löytyy sijalta neljä ja se on ori Kelmi kolmella jälkeläisellään. Kaikkien isäoriiden suhde R-suunnan edustajiin on kuvattu taulukossa 12.

Taulukko 12 Kaikkien isäisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	6	7,2 %
Muut KTK-suunnat	77	92,8 %
YHTEENSÄ	83	100,0 %

Isäisäisät:

Tutkittaessa isäisäisälinjoja mukana oli 51 oria, joista kaksi kappaletta oli ratsusuunnan edustajien jälkeläisiä ja 49 muiden kantakirjasuuntien jälkeläisiä. R-suunnan edustajista mukana olivat enää Kotomies ja Kelmi, molemmilla yksi jälkeläinen, prosenttiosuus 2,0 %.

Eniten muiden kantakirjasuuntien jälkeläisiä, oli ori Vieterillä J- ja T-KTK, jolla jälkeläisiä mukana viisi kappaletta ja prosenttiosuus 9,8 %, sekä oriilla Erilo T-KTK ja Vekkuli J-KTK, joilla molemmilla jälkeläisiä kolme kappaletta.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

ta ja prosenttiosuus 5,9 %. Isänisänisäoriitten jakauma kuvattuna taulukossa 13.

Taulukko 13 Kaikkien isänisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	2	4,0 %
Muut KTK-suunnat	49	96,0 %
YHTEENSÄ	51	100,0 %

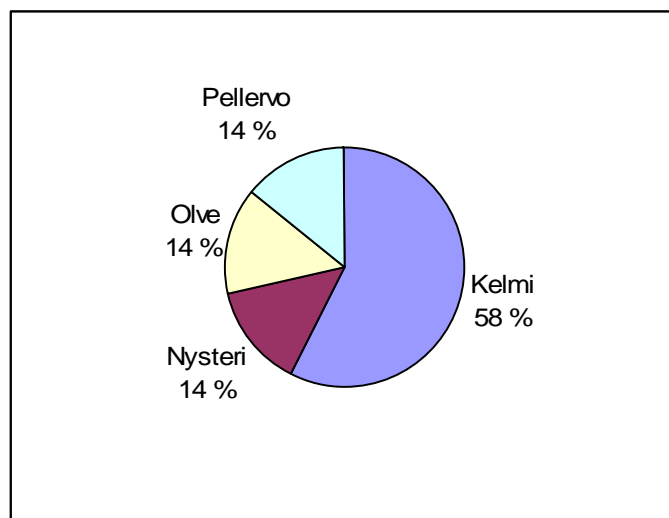
Isänemänisät:

Koululuokkien isänemänisistä ei löytynyt kantakirjattuja ratsusuunnan isäoriita. Kaiken kaikkiaan isänemänisiä oli 81 kappaletta. Eniten jälkeläisiä isänemänisistä oli oriilla Ero-Lohko YH-KTK, Hilu J-KTK ja Uskoton T-KTK, jolla kaikilla oli neljä jälkeläistä, prosenttiosuus 4,9 %.

6.2.2 Emänpuolen isälinjojen jakauma

Kouluratsastuksessa menestyneiden hevosten emänpuolelta tulevien ratsuisäedustajien määrä oli hieman suurempi kuin estepuolelta tulevien. Emänisien suvuista ratsukantakirjattuja isiä oli vain neljä kappaletta, mutta sijoittuneita jälkeläisiä Kelmin ansiosta niillä oli enemmän kuin estepuolella. Kaiken kaikkiaan emänisiä jäi jäljelle 121 kappaletta, kun kerrannaiset poistettiin. Kouluratsastuksen emänisien ratsusuunnan oriit olivat; Kelmi, Nysteri, Olve ja Pellervo. Jakauma ratsusuunnan edustajien suhteen jakautui niin, että Kelmillä oli neljä sijoittunutta jälkeläistä, prosenttiosuus 3,3 %. Nysterillä, Olvella ja Pellervolla kaikilla sijoittuneita jälkeläisiä yksi kappale ja prosenttiosuus 0,8 %. Kelmi sijoittui koko emänisäkannan neljänneksi eniten jälkeläisiä omaavaksi oriiksi. Ratsusuunnan edustajien suhde toisiinsa on kuvattuna kuviossa 5.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen



Kuvio 5 Ratsusuunnan emänisäoriitten jakauma

Tarkasteltaessa ratsuisien suhdetta muihin kantakirjasuuntiin, eniten muiden kantakirjasuuntien emänisistä sijoittuneita jälkeläisiä oli oriilla Apeli, Hiluri ja Vekseli, joilla kaikilla jälkeläisiä emänisistä oli 5 kappaletta, %-osuus 4,1 %. Nämä kolme kärkiorit ovat kaikki juoksijakantakirjassa. Kaikkien emänisäoriitten jakauma on kuvattuna taulukossa 14.

Taulukko 14 Kaikkien emänisäoriitten jakauma

	Hevosten määrä	%-osuus
R-KTK	7	5,7 %
Muut KTK-suunnat	114	94,3 %
YHTEENSÄ	121	100,0 %

Emänisäanisät:

Emänisäanisäitä mukana oli enää 78 kappaletta. Emänisäanisissä ratsusuunnan jalostuksellisista vaikutuksista näkyvyyttä, tuli vain ori Kotomieheltä, jolla jälkeläisiä oli yksi kappale, prosenttiosuus sillä 1,3 %. Muista kantakirjasuunnista eniten jälkeläisiä oli kerännyt ori Vieteri J- ja T-KTK, jolla jälkeläisiä emänisäanisissä oli kahdeksan kappaletta, 10,3 %. Toiseksi eniten jälkeläisiä oli oriilla Ero-Lohko YH-KTK, jolla jälkeläisiä oli viisi kappaletta, 6,4 %. Kolmanneksi eniten jälkeläisiä oli ori Eirilolla T-KTK, jolla jälkeläisiä neljä kappaletta ja prosenttiosuus 5,1 %.

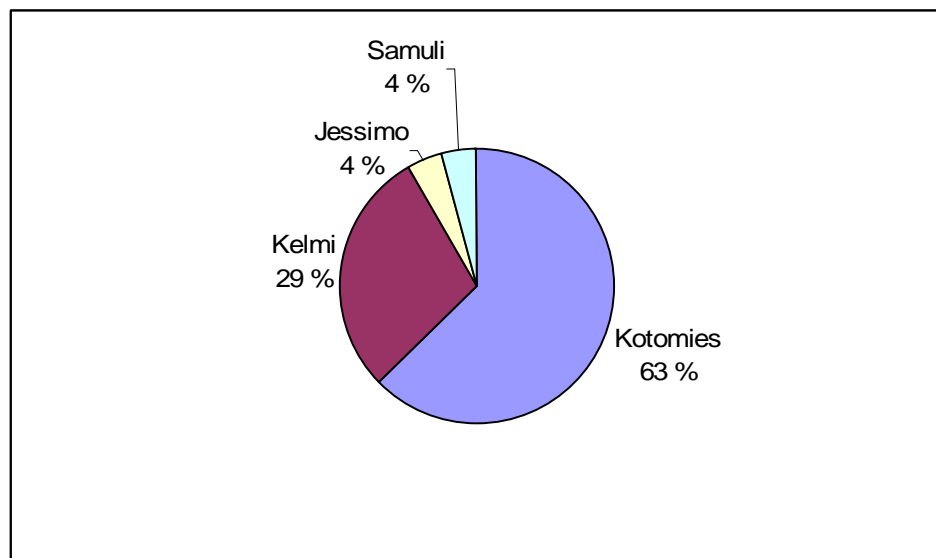
Emänemänisät:

Emänemänisissä ei löytynyt ratsusuunnan isäoriita. Mukana oriita oli 119 kappaletta. Jälkeläismäärät isäoriitten suhteen olivat jakautuneet tasaisemmin kuin emänisänisissä, sillä eniten jälkeläisiä omanneella oriilla, ori Uskottomalla T-KTK niitä oli 5 kappaletta, 4,2 %, Toiseksi eniten jälkeläisiä oli oriilla Ero-Lohko YH-KTK ja oriilla Vekseli YH-KTK joilla jälkeläisiä 4 kappaletta, % -osuus 3,4 %.

6.2.3 Isälinjat jälkeläismäärien mukaan

Tarkasteltaessa isäisälinjoja koko 136 hevosen otoksesta, isäori jakauma pysyi edelleen muiden kuin ratsusuuntaisten kantakirjasuuntien enemmistönä. Muita kantakirjasuunnan oriita, jotka olivat saaneet sijoittuneita jälkeläisiä, oli 112 kappaletta ja ratsusuunnan oriita 24 kappaletta. Kotomies, jolla oli sijoittuneita jälkeläisiä Kelmin ansiosta 15 kappaletta, Kelmi, jolla sijoittuneita jälkeläisiä oli mukana 7 kappaletta, sekä Jessimo ja Samuli, joilla molemmilla sijoittuneita jälkeläisiä oli 1 kappale.

Koululuokissa startanneiden ratsusuunnan isäisäedustajien suhde toisiinsa on kuvattuna kuviossa 6.



Kuvio 6 Ratsusuunnan isäisäoriit jälkeläismäärän mukaan

Isänisät:

Ratsusuunnan isänisäoriit olivat kuitenkin selvempänä enemmistönä kärkipäässä Kotomiehen ja Kelmin ansioista. Koko 136 hevosen isänisä populaatiosta Kotomiehellä oli eniten jälkeläisiä ja Kelmi sijoittui kolmanneksi. Muiden kantakirjasuuntien osalta kärkipää ei suuremmin muuttunut vaan eniten sijoittuneita jälkeläisiä oli edelleen ori Vieterillä J ja T-KTK, jolla jälkeläisiä oli 9 kappaletta, %-osuus 6,6 %. Toiseksi eniten muiden KTK-suuntien sijoittuneita jälkeläisiä oli oriilla Hiluri J-KTK, Suikku J-KTK ja Ukko-Veto J-KTK, joilla sijoittuneita jälkeläisiä kaikilla oli kuusi kappaletta, 4,4 % osuudella. Isänisien suhdetta jälkeläismäärien mukaan on kuvattu taulukossa 15.

Taulukko 15 Kaikkien isänisäoriitten jakauma jälkeläismäärän mukaan

	Jälkeläisten määrä	%-osuus
R-KTK	24	17,5 %
Muut KTK-suunnat	112	82,5 %
YHTEENSÄ	136	100,0 %

Isänisänisät:

Tarkasteltaessa isänisänisien tuloksia koko 136 hevosen otoksesta, ratsusuunnaisista oriista Kotomiehellä sijoittuneita jälkeläisiä on mukana seitsemän kappaletta, 5,1 %. Kelmillä sijoittuneita jälkeläisiä mukana oli 1 kappale, prosenttiosuus 0,7 %. Eniten muiden kantakirjasuuntien isänisänisistä sijoittuneita jälkeläisiä on ori Puhemiehellä T-KTK s 1957, jolla niitä on 18 kappaletta, eli 13,2 % koko isänisänisäpopulaatiosta, toiseksi eniten jälkeläisiä on ori Hillulla J-KTK ja ori Vekkulilla J-KTK, joilla molemmilla jälkeläisiä on 10 kappaletta, prosenttiosuus 7,4 %. Kaikkien isänisänisäoriiden suhdetta on kuvattu taulukossa 16.

Taulukko 16 Kaikkien isänisänisäoriitten jakauma jälkeläismäärän mukaan

	Jälkeläisten määrä	%-osuus
R-KTK	8	5,8 %
Muut KTK-suunnat	128	94,2 %
YHTEENSÄ	136	100,0 %

Isänemänisät:

Tarkasteltaessa jälkeläisryhmää isänemänisissä koko 136 hevosen otoksesta, eniten jälkeläisiä oli ori Taaronilla T-KTK, s. 1953, jolla sijoittuneita jälkeläisiä tamma Sapon ansiosta (ori Kelmin emä), oli 15 kappaletta, prosenttiosuus 11,0 %. Ilman Kelmin kerrannaisvaikutusta ori Taaronilla oli yksi jälkeläinen mukana. Toiseksi eniten jälkeläisiä oli ori Uskottomalla T-KTK, jolla sijoittuneita jälkeläisiä yhdeksän kappaletta, prosenttiosuus 6,6 %. Kolmanneksi eniten jälkeläisiä on ori Erilolla T-KTK, jolla sijoittuneita jälkeläisiä oli kahdeksan kappaletta ja prosenttiosuus 5,9 %.

6.2.4 Emänpuolen isälinjat jälkeläismäärien mukaan

Tarkasteltaessa emänisien suhdetta koko 136 hevosen otoksesta, saadaan ensimmäisessä tutkimuksessa saatuihin tuloksiin hieman erilaisia lukemia. Ratsusuunnan orien jälkeläismäärät pysyivät samoina, lukuun ottamatta Kelmia, jolla sijoittuneita jälkeläisiä oli viisi kappaletta. Muiden kantakirjasuuntien orien määrät nousivat jonkin verran. Suosituimmat oriit olivat edelleen Apeli J-KTK, jolla sijoittuneita jälkeläisiä nyt 12 kappaletta, 8,8 %. Toisena oriit Hiluri J-KTK ja V.T. Ajatus J-KTK, joilla oli jälkeläisiä sijoittuneissa kuusi kappaletta, prosenttiosuus 4,4 %. Ratsusuunnan edustajien suhde muihin kantakirjasuunnan oreihin on kuvattuna taulukossa 17.

Taulukko 17 Kaikkien emänsäoriitten jakauma jälkeläismäärän mukaan

	Jälkeläisten määrä	%-osuus
R-KTK	8	5,8 %
Muut KTK-suunnat	128	94,2 %
YHTEENSÄ	136	100,0 %

Emänsänisät:

Jos vielä tutkitaan emänsänsäoreja koko 136 hevosen otoksesta, ratsusuunnan edustajista sijoittuneita jälkeläisiä ori Kotomies on kerännyt viisi kappaletta, prosenttiosuus 3,7 %. Eniten jälkeläisiä oli edelleen ori Vieterillä J- ja T-KTK, jolla niitä oli 16 kappaletta, prosenttiosuus 11,8 %. Toisena oli ori Porukka YH-KTK, s. 1953, 12 jälkeläisellä, prosenttiosuus 8,8 %. Kolmantena tuli ori Hilu J-KTK, jolla jälkeläisiä sijoittuneissa 10 kappaletta, prosenttiosuus 7,4 %.

Emänemänisät:

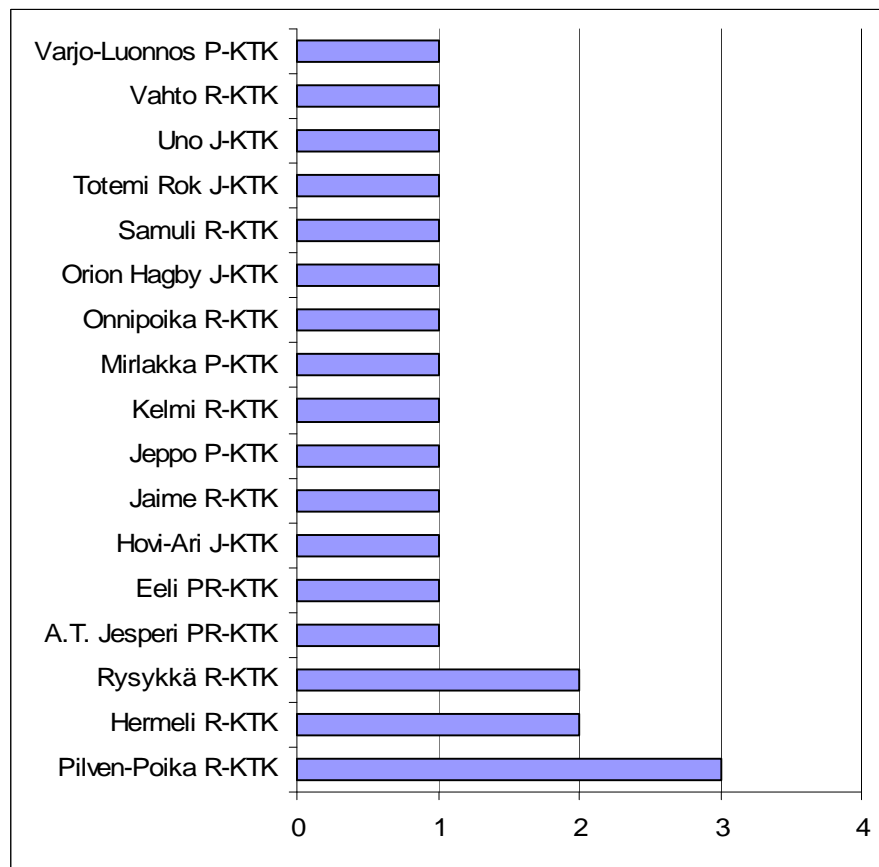
Tutkittaessa emänemänisiä koko 136 hevosen otoksesta, orien lukemat pysyivät yhtä tasaisina. Eniten jälkeläisiä oli edelleen ori Uskottomalla T-KTK (7 kappaletta, 5,1 %) ja Ero-Lohkolla YH-KTK (6 kappaletta, 4,4 %). Kolmannella sijalla oli ori Raken-Rotu T-KTK, s. 1948, ori Vekselin sijaan. Raken-Rotulla sijoittuneita jälkeläisiä viisi kappaletta prosentiosuus 3,7 %.

6.3 Laatuarvostelu

Laatuarvostelun osalta tutkin vuosien 2002–2008 tuloksia luokkavoittajien osalta ja niitä tutkin vain isäoriiden ja emänisien osalta. Tutkittavia hevosia oli 21 kappaletta. Laatuarvostelun tulokset vuosina 2002–2008 löytyvät liitteessä 1. tummennettuna näkyvät Valtion hevossiittolan kasvatit. Tulokset on kerätty vanhoista hevostietoarkistoista, sukutiedot on haettu Hippoksen heppatietokannasta.

Vuosien 2002–2008 laatuarvostelujen luokkavoittajien perusteella suosituin isäori 3-5 vuotiailla suomenhevosilla oli ori Pilven-Poika joka oli jättänyt kolme laatuarvosteluvoittajaa vuosina 2002–2008. Kaiken kaikkiaan seitsemällätoista eri orilla oli ikäluokkavoittajia kyseisinä vuosina, niistä ratsusuunnan kantakirjaoreja oli 10 kappaletta, pienhevuskantakirjaoreja 5 ja loput 4 juoksijoita. Oriit A.T. Jesperi ja Eeli on kantakirjattu sekä ratsu-, että pienhevuskantakirjaan. Kokonaistulokset luokkavoittajien osalta on esitetty liitteessä 1. (Laine 2010b, Suomen Hippos ry 2010d.) Kuviossa 7 on kuvattuna Laatuarvostelun luokkavoittajien isäoriit vuosina 2002–2008.

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen



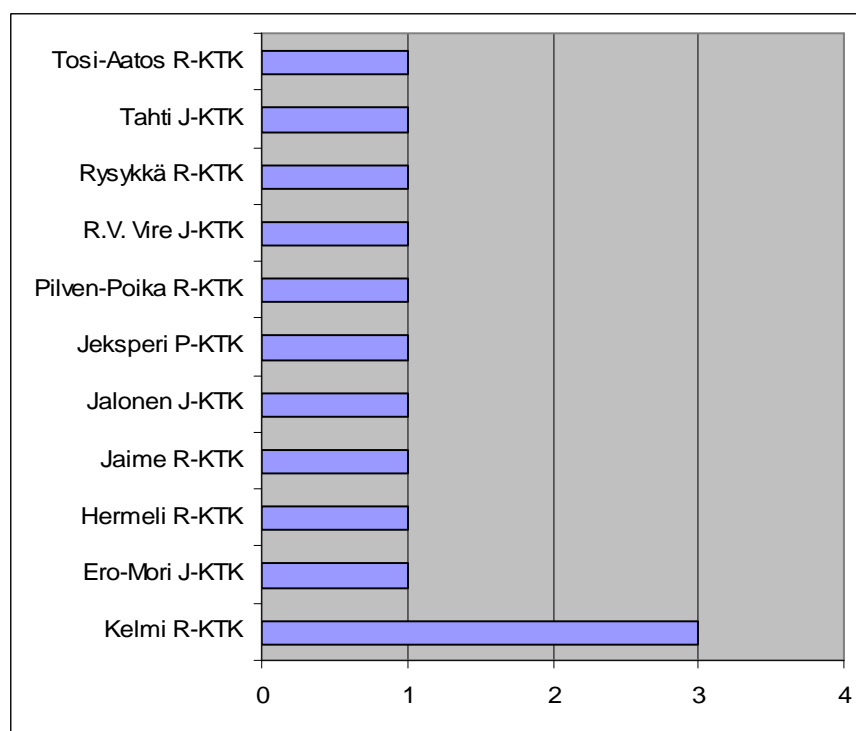
Kuvio 7 Eniten jälkeläisiä laatuarvostelun luokkavoittajissa, vuosina 2002–2008

Emänisälinjojen menestynein orivalinta jakautui neljän oriin kesken, näillä kaikilla oli kaksi jälkeläistä toisen polven Laatuarvostelun ikäluokkavoittajissa. Oriit olivat Apeli J-KTK, Hilurin Lento J-KTK, Kelmi R-KTK ja Viikar J-KTK. Kaiken kaikkiaan Laatuarvostelun ikäluokkavoittajia oli jättänyt yhteensä 17 oria ja näistä vain ori Kelmi oli ratsusuunnan kantakirjaori. Ori Portteri on kirjattu pienhevoskantakirjaan. Loput 15 oria on joko juoksijakantakirjassa taikka juoksija-/työhevoskantakirjassa. (Laine 2010b, Suomen Hippos ry 2010d, Suomenratsut ry 2010c.)

6.4 6-vuotiskasvattajakilpailu

Kasvattajakilpailun osalta tulokset on kerätty myös vuosilta 2002–2008 Suomenratsujen Kuninkaallisten tuloksista. Samoin kun laatuarvostelussa, niistä on tutkittu vain isä- ja emänisälinjat. Vuodelta 2002 on vain yksi kasvattajakilpailun voittaja. Tutkittavia hevosia esiintyi siten 11 kappaletta. Koko isäsukujen osalta tulokset ovat yhteistuloksina Suomenratsujen Kuninkaallisissa menestyneiden tulosten joukossa. Kokonaistulokset luokkavoittajien osalta on esitetty liitteessä 1

Menestynein isäori kasvattajakilpailun osalta sekä este- että kouluratsastuksessa oli ori Kelmi, jolla oli kolme kasvattajakilpailun voittajaa vuosina 2002–2008. Kaikki voittajat ovat tosin kouluratsastuskilpailun voittajia. Kaiken kaikkiaan 11 eri oriilla oli kasvattajakilpailun voittaja jälkeläisiä. Näistä isäoriista kuusi on kantakirjattu ratsusuunnalle ja yksi pienhevossuunnalle. Loput neljä ovat juoksijakantakirjassa. Kuviossa 8 on kuvattuna 6-vuotis kasvattajakilpailun isäoriit vuosina 2002–2008.



Kuvio 8 6-vuotis kasvattajakilpailun kilpailuissa menestyneiden isäoriit vuosina 2002–2008

Emänisäpolven suhteen jokainen hevonen esiintyi vain kerran ja ratsukantakirjaoreja emänisissä oli kolme kappaletta, oriit Kelmi, Nysteri ja Olve. Loput emänisät olivat juoksijakantakirjassa.

6.5 Valtion hevossiittolan kasvatuksen tulokset

Valtion hevossiittolan vaikutus kilpailutuloksissa oli melko suuri. Esteratsastuksessa kahdeksan parhaan joukkoon sijoittuneita Valtion hevossiittolan kasvatteja oli viisi kappaletta. Menestynein niistä oli tamma Lorri R-KTK (i. Kelmi R-KTK, e. Merri R-KTK), jolla oli yhteensä 8 sijoitusta kahdeksan parhaan joukkoon 90 - 110cm estekorkeuksissa vuosina 2002–2008. Kouluratsastuksessa kahdeksan parhaan joukkoon sijoittuneita Valtion hevossiittolan kasvatteja oli peräti 19 kappaletta. Kouluratsastuksen menestynein oli ori Jaime R-KTK (i. Kelmi R-KTK, e. Oru R-KTK), jolla oli sijoituksia 9 kappaletta kahdeksan parhaan joukkoon kouluratsastuksen helppo A luokista vuosina 2002–2008. Taulukossa 18 on kuvattuna Valtion hevossiittolan esteratsastuksessa vuosina 2002–2008 menestyneet kasvatit. Taulukossa 19 on kuvattuna Valtion Hevossiittolan kouluratsastuksessa vuosina 2002–2008 menestyneet kasvatit.

Taulukko 18 Suomenratsujen Kuninkaallisissa esteratsastuksessa menestyneet Valtion hevossiittolan kasvatit

Rek.nro	Hevonen	Isä	Emä	Sijoitusten määrä
S1310-97	Lorri	Kelmi	Merri	8
S1452-95	Joikari	Taikuri	Oikka	3
S1267-94	Iikor	Samuli	Katsi	1
S1806-97	Lautturi	Pysteri	Sekka	1
S1377-97	Lorentso	Kelmi	Natso	1

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Taulukko 19 Suomenratsujen Kuninkaallisissa kouluratsastuksessa menestyneet Valtion hevossiittolan kasvatit

Rek.nro	Hevonen	Isä	Emä	Sijoitusten määrä
S1409-95	Jaime	Kelmi	Oru	9
S1589-96	Kotilo	Totilo	Oikka	9
S2084-86	Satso	Kelmi	Natso	7
S1375-97	Lester	Rinni	Tester	5
S1781-00	Opeliksi	Kelmi	Opetus	4
S1401-92	Eesau	Heluri	Sekka	3
S1495-98	Misu	Rysykkä	Tester	3
S1494-98	Montsaana	Nysteri	Natso	3
S1341-01	Prisilla	Jaime	Lumilla	3
S1195-02	Rosmo	Kelmi	Montsaana	3
S1267-94	Iikor	Samuli	Katsi	2
S1377-97	Lorentso	Kelmi	Natso	2
S1608-99	Nakkerton	Pysteri	Vaneri	2
S1445-99	Notte	Samuli	Opetus	2
S1029-92	Eeli	Kelmi	Neili	1
S1087-96	Kingi	Kelmi	Oru	1
S1018-97	Lumilla	Olve	Nelli-Emilia	1
S1738-99	Norylli	Rysykkä	Neili	1
S2123-01	Parpara	Samuli	Opetus	1
S1342-01	Pluto	Jaime	Uru	1

Laatuarvostelun ja kasvattajakilpailun osalta Valtion hevossiittolan jalostustyö oli myös hyvin näkyvillä. Vuonna 2002 tamma Natsos R-KTK (i. Samuli R-KTK, e. Natso R-KTK) oli 3-vuotiaiden ikäluokkavoittaja. Molemmat sen vanhemmista ovat myös Valtion siittolan kasvattamia ratsusuunnalle kantakirjattuja jalostushevosia. Vuonna 2005 ori Opeliksi R-KTK (i. Kelmi R-KTK, e. Opetus R-KTK) oli 5-vuotiaiden ikäluokkavoittaja. Myös Opeliksiin molemmat vanhemmat ovat ratsusuunnalle kantakirjattuja ja Valtion hevossiittolan kasvattamia. Opeliksi toimi myös hetken itse ratsusuunnan kantakirjaorina, ori kuitenkin ruunattiin vuonna 2010. Vuonna 2006 Opeliksi voitti myös kouluratsastuksen Kasvattajakilpailun. Vuosina 2007 ja 2008 kouluratsastuksen Kasvattajakilpailun voitto tuli myös Valtion siittolan kasvateille tamma Prisilla ei kantakirjattu (i. Jaime R-KTK, e. Lumilla R-KTK) voitti sen vuonna 2007 ja ruuna Rosmo ei kantakirjattu (i. Kelmi R-KTK, e. Montsaana R-KTK) 2008. Valtion siittolan kasvattamia hevosia löytyy myös tulosten muissa polvissa. Tulokset on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 2.

7 YHTEENVETO

Esteratsastuksen osalta tulos ei tullut suurena yllätyksenä, sillä valtaosa esteratsastuksessa menestyneistä hevosista oli muita kun ratsusukuisia. Kisoja itsekkin seuranneena ja raviurheilussa mukana olleena, melko iso osa hevosten nimistä kuulostaa jo entuudestaan tutulta. Valtaosa esteillä startanneista hevosista on jo ehtinyt tehdä uran raviradoilla ennen ratsu-uralle siirtymistä. Tämä tieto on toisaalta omiaan kuvaamaan suomenhevosen monipuolisuutta käyttöhevosena. Raviradoilla uransa lopettaneet hevoset onnistuvat luomaan uuden jopa melko menestyksellisen uran ratsuareenoilla, sillä melko iso osa näistä raviradoilta siirtyneiltä hevosista hyppää esteradoilla jopa yli 100 cm rataesteitä. Tästä hyvänä esimerkkinä on juuri ori Pette, joka on kantakirjattu sekä juoksija- että ratsukantakirjaan. Ori ehti ravihevosvuosiensa aikana juosta yhteensä 163 starttia vuosien 1988–1997 aikana ja sen voittosumma on huikeat 216 239 € (Suomen Hippos ry 2010d). Ravikurinkuudet sillä on vuosilta 1993 ja 1994, sekä kakkossija vuodelta 1996. Ravivuosiensa jälkeen se siirtyi ratsukentille kisaten helppoa B:tä.

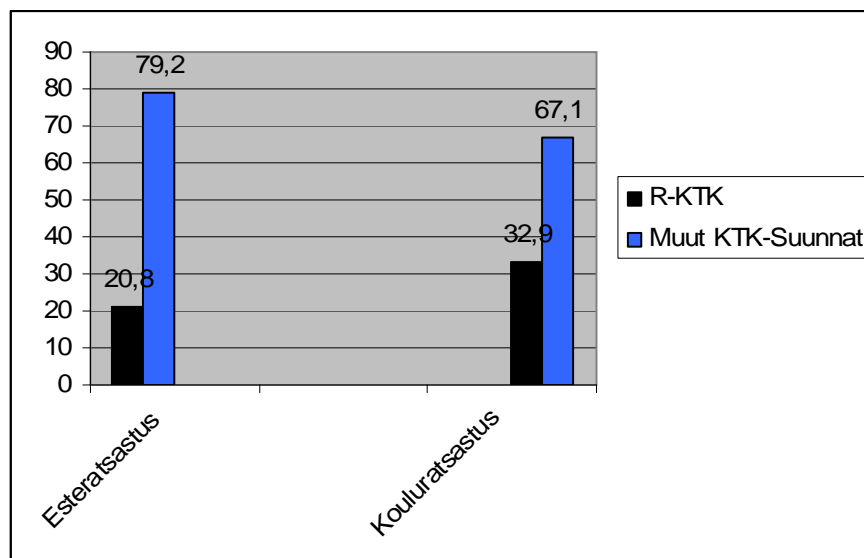
Esteratsastuksessa menestyneistä hevosista 33 kappaletta oli ratsusukuisen oriin jättämiä jälkeläisiä, loput 126 hevosta tuli muilta sukulinjoilta. Eniten esteratsastuksessa menestyneitä jälkeläisiä oli jättänyt ori Suikku, jolla sijoituneita jälkeläisiä oli siis seitsemän kappaletta, kun ratsukantakirjatulla eniten sijoittuneita jälkeläisiä menestyneissä hevosissa olevalla isällä, ori Kelmillä jälkeläisiä oli vain viisi kappaletta. Suikulla syntyneitä jälkeläisiä kaiken kaikkiaan on yhteensä 1240 ja ori Kelmillä niitä on 103 kappaletta, joten ratsuori Kelmin jälkeläismäärää voidaan pitää melko onnistuneena jalostustyön saavutuksena. (Suomen Hippos ry 2010d.)

Tutkimus osoittaa, että esteratsastuksessa emäpuolelta tulevien isälinjojen ravisukulinjaisuuden vaikutus on melko laaja. Tässä voidaan miettiä voisiko syynä mahdollisesti olla se, että hyvistä juoksijahevosista on periytynyt hyviä hyppääjiä. Asiaa on pohtinut myös entinen olympiatason ratsastaja Werner Walldén, joka toteaaakin, että esteiden hyppykykyominaisuus on suomenhevosen arvokkain ominaisuus. (Wikipedia 2010b.) Ravihevoslinjaisten hevosten takapään rakenne ja voima on samankaltainen estehevoseella, lisäksi tietysti asiaan vaikuttaa se, että tuon ajan isälinjat ovat siellä 1960–1970-luvulla, jolloin ei ratsulinjaisia hevosia ollut paljoa tarjolla isäoriiksi.

Kouluratsastuksessa ratsujalostuksen näkyvyys oli suurempi, vaikkakin sekään tieto ei tullut ihan yllätyksenä. Tiedossa oli jo ori Kelmin menestyksekkäs ura kouluradoilla, Kelmi voitti suomenhevosten Suomenmestaruudet kouluratsastuksessa vuosina 1986–1989 ja 1991–1993, vuonna 1985 Kelmi voitti Suomenmestaruuspronssia. Ensimmäisinä kolmena vuonna ratsastajana mestaruuksissa Kelmillä oli Eija Asikainen, myöhempinä vuosina Kerstin Nyberg. Samoin tiedossa oli, että Kelmi on onnistunut jättämään jälkeensä taosoisinaan kouluratsuja, joiden näkyvyys ja menestys tuloksissa on taattu, kuten ori Jaimen, syntynyt vuonna 1995 (i. Kelmi, e. Oru), jolla sijoituksia vuosina

2002–2008 kahdeksan parhaan joukkoon oli yhteensä yhdeksän kappaletta. Ori Jaime on ratsukantakirjattu vuonna 2000. (Suomen Hippos ry 2010d.)

Toisaalta kouluratsastuksen osalta voidaan pohtia osittain sitä, että mikä merkitys pelkällä pitkäjänteisellä työllä on ollut kouluratsujen menestyksessä ja onko sillä ollut isokin vaikutus näiden hevosten myöhemmissä tuloksissa. Pohdintaa herättää myös se, että jos jo varsana hankittu R-suunnan vanhemmista oleva hevonen, tai itse kasvatettu R-suunnan varsa, suunnataanko se automaattisesti kouluratsastukseen, jos vanhemmilla on hyviä tuloksia kouluratsastuksenosalta. Esteratsastukseen pariin kun monesti päätyvät ne hevoset, jotka ovat jo tehneet uran raviradoilla. Nämä seikat voivat olla osaltaan selittämässä, miksi R-suunnan luvut kouluratsastuksessa ovat suuremmat kuin estepuolella. Kuviossa 9 on kuvattuna nämä isälinjojen suhteet jälkeläismäärien osalta este- ja kouluratsastuksessa. Kuviosta näkee selvästi sen, että kouluratsastuksessa R-suunnan jälkeläisiä on enemmän kuin esteratsastuksessa. Luvut ovat prosenttilukuja ja määrinä vastaavat luvut olivat esteratsastuksessa R-suunta 33 startannutta jälkeläistä ja Muut KTK-suunnat 126 startannutta jälkeläistä. Vastaavat luvut kouluratsastuksessa olivat, R-suunta 45 startannutta jälkeläistä ja muut KTK-suunnat 91 startannutta jälkeläistä.



Kuvio 9 Este- ja kouluratsastuksen jälkeläismäärien suhteet isälinjoissa

Kouluratsastuksessa ratsusuunnalle kantakirjattujen oriitten jälkeläisiä oli selkeästi enemmän. Koko 136 hevosen otoksesta 45 sijoittunutta hevosta oli R-KTK oriitten jälkeläisiä ja ne jakautuivat 15 ratsukantakirjatun oriin kesken. Itse oikeutetusti eniten sijoittuneita jälkeläisiä oli siis ori Kelmillä, jolla niitä oli mainittavat 15 kappaletta. Muista kantakirjaluokista eniten jälkeläisiä oli ori Apelilla, jolla sijoittuneita jälkeläisiä kouluratsastuksessa oli kolme kappaletta. Ori Apeli on kuitenkin jättänyt ratsupuolelle mm. MTT:n Hevosjalos-

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

tuksen kasvattamat ratsusuunnalle kantakirjatut tamma Neilin, Natson, Orun ja Pirkkalan. Tamma Oru on muun muassa ratsuori Jaimen emä. Tamma Neili on jättänyt yhdessä ori Kelmin kanssa jälkeensä ori Eelin ja laatuarvostelussa menestyneen ruuna Noryllin, jonka isä on ratsukantakirjaori Rysykkä. Tamma Natso taas on jättänyt jälkeensä mm. ruuna Satson ja ori Lorentson, molemmilla isänä ori Kelmi, jotka molemmat ovat menestyneet Suomenhevosratsujen Kuninkaallisissa kouluratsastuksessa. Ruuna Satsolle sijoituksia kahdeksan parhaan joukkoon vuosina 2002–2008 on peräti seitsemän ja ori Lorentsollakin niitä on kaksi kappaletta. Natsolla myös hyvin pärjännyt jälkeläinen tamma Montsaana, isä ratsukantakirjaori Nyysteri (Suomen Hippos ry 2010f.). Montsaanalla on kouluratsastuksessa sijoituksia kolme kappaletta.

Sekä este-, että kouluratsastuksessa menestyneitä hevosia vuosina 2002–2008 mukaan mahtui neljätoista kappaletta. Niistä ratsukantakirjassa on kahdeksan kappaletta ja niistä kolme kappaletta on ratsukantakirjaan kantakirjattujen oriitten jälkeläisiä. Ainoana Valtion hevossiittolan kasvattina, joka on menestynyt sekä este- että kouluratsastuksessa kyseisinä vuosina, on ori Iikor R-KTK (i. Samuli R-KTK, e. Katsi R-KTK). Kyseiset hevoset on listattu taulukossa 20, tummennettuna Valtion hevossiittolan kasvatti. Kohdassa KTK-suunnat on kauttaviivan avulla eroteltu kantakirjasuunnat. Ensimmäisenä on startanneen hevosen KTK-suunta, sen jälkeen tulee isän KTK-suunta ja viimeisenä emän KTK-suunta. Jos kohdassa lukee ei, tarkoittaa se sitä, että hevosta ei ole kantakirjattu.

Taulukko 20 Este- ja kouluratsastuksessa menestyneet hevoset

	HEVONEN	ISÄ	EMÄ	KTK-suunnat
S1024-98	Alfa Naskali	Pasta	Rissala	R/J/R
S1017-99	Ekebo Felicia	Nikolai H	Sevire	R/J/ei
1224-01	Hilton Jäpä	Hilto	Virma	ei/J/J
S1267-94	Iikor	Samuli	Katsi	R/R/R
1273-98	Juurikan Tähtä	Hissupinko	Veto-Pisto	ei/P/ei
S1170-99	Kitin Suhina	Assin Komu	Kitsiä	ei/J/ei
S1159-01	Nauriskydön Zil	Jalonen	Minerva	ei/J/R
S1475-95	Ponuveikko	Vekseli	Pontella	R/J/J
S1706-97	Punnus-Tähteri	Nyysteri	Pyrstötähti	R/R/ei
S1482-99	Sumiainen	V.T. Akseli	Sisilia	R/R/ei
1288-97	Säkkärän Sälli	Säkkärä	Hotti	R/ei/J
S1270-00	Tähti Ohjus	Hilto	Antinan Tähti	ei/J/J
S1091-94	Veksaus	Etsaus	Veklamus	R/J/T
S1524-95	Willin Oskari	Jeviiri	Hulisa	ei/J/R

Laatuarvostelu ja Kasvattajakilpailu ovat osoittaneet myös ratsujalostuksen kasvun. Yhä enemmän ikäluokkavoittajista on ratsukantakirjaisista. Usein myös voittajan emäkin on ratsukantakirjattu. Vuosien 2005–2008 Kasvattajakilpailun koulumestaruuden voittaneet hevoset tulivat kaikki ratsukantakirjatuista vanhemmista. Aikaisempien vuosien voittajista mahtui mukaan myös muutama juoksijasuvusta tullut ikäluokkavoittaja. Esteratsastuksessa Kasvattajakilpailunvoittajia tuli myös pienhevos- ja juoksijas suunnan kantakirjaisista.

Kokonaisuudessaan suomenhevosen ratsujalostus on kasvamassa positiiviseen suuntaan mikä voidaan osoittaa Laatuarvostelun ja Kasvattajakilvan tulosten perusteella. Tehty sukututkimus Suomenhevosratsujen Kuninkaallisten tulosten osalta osoittaa myös sen. Ratsusukuiset suomenhevokset näkyivät tosin enemmän vasta ensimmäisissä ja toisissa hevossukupolvissa, johtuen siitä että suomenhevosen ratsujalostus Suomessa on vielä melko nuorta, johtuen ratsukantakirjan avauksesta vuonna 1971, sekä aikaisempien suomenhevosen jalostustavoitteiden erilaisuudesta. Ennen oli tarvetta työ- ja sotahevoselle. Nyt harraste- ja kilpakäytön lisääntyä ratsupuolella on nähty kehittymismahdollisuudet toisenlaiselle jalostuskäytölle suomenhevosen monipuolisten käyttöominaisuuksien vuoksi.

LÄHTEET

- Havia J. 2010. Suomenhevonen. www-dokumentti.
<http://www.havia.net/suomenhevonen/ratsuhevonen.php>
- Laine P., Hevosopisto Oy 2010a. Haastattelu 27.5.2010
- Laine P., Hevosopisto Oy 2010b. Arkistomateriaali.
- Laine P., Hevosopisto Oy 2010c. Puhelinhaastattelu 16.9.2010
- Maa ja Metsätalousministeriö 2010a. Tutustu suomenhevoseen, julkaisu 2006
- Maaseutuvirasto 2010a. Alkuperäisrotujen kasvattaminen. www-dokumentti
http://www.mavi.fi/attachments/mavi/ymparistotuki/5FyETcQNq/alkuperaisrotut_2007.pdf
- Saastamoinen Markku (toim) 2010a. Suomenhevonen, tietokirja. Painettu 2007.
- Suomen Hippos ry 2010a. Ajankohtaista. www-dokumentti.
http://www.hippos.fi/hippos/ajankohtaista/index.php?we_objectID=9138
- Suomen Hippos ry 2010b. Hevoset. Internet-tietokanta.
<http://heppa.hippos.fi/heppa/horse/HorseBasic.html>
- Suomen Hippos ry 2010c. Hevoset. www-dokumentti.
http://www.hippos.fi/hippos/ajankohtaista/index.php?we_objectID=9138
- Suomen Hippos ry 2010d. Internet-tietokanta.
http://www.hippos.fi/hippos/jalostus_ja_kasvatus/rodot/suomenhevonen.php
- Suomenratsut ry 2010a. Kilpailut. www-dokumentti.
<http://www.suomenratsut.fi/kilpailut>
- Suomenratsut ry 2010b. Ratsukot lukuina taulukko. www-dokumentti.
<http://www.suomenratsut.fi/suomenratsut-ry>
- Suomenratsut ry 2010c. Aluekerhot www-dokumentti.
<http://www.suomenratsut.fi/suomenratsut-ry/aluekerhot>
- Suorakka 2010a. Aluekerhot. www-dokumentti
www.suorakka.com/suorakes.php
- Ticklén Margit 2010. Jehu&Onni. www-dokumentti
<http://www.kolumbus.fi/~w436132/sivut/ratsusuvut.htm>

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosaursun jalostuksen kehitykseen

Wikipedia 2010a. Ypäjän Hevosopisto. www-dokumentti.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Yp%C3%A4j%C3%A4n_Hevosopisto

Wikipedia 2010b. Finnish horse. www-dokumentti
<http://en.wikipedia.org/wiki/Finnhorse>

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Liite 1

LAATUARVOSTELUN JA KASVATTAJAKILPAILUN TULOKSET VUOSINA 2002–2008

VUOSI	IKÄLUOKKA	VOITTAJAHEVONEN	ISÄ	EMÄ	EMÄNISÄ
2002	3-v.	t. Natsos	Samuli	Natso	Apeli
2002	4-v.	o. Pilvori	Pilven-Poika	P.V. Likka	Viikar
2002	5-v.	o. Briha	Pilven-Poika	Seiskari	Veikari
2002	6-v. Kasv.kilp.	o. Pelmi	Kelmi	Tytin-Pella	Pelimies
2003	3-v.	t. Kuu-Akka	Mirlakka	Puolikuu	Resori
2003	4-v.	r. Rysykänpolkka	Rysykkä	Vienovalssi	Kelmi
2003	5-v.	o. Pilvori	Pilven-Poika	P.V. Likka	Viikar
2003	6-v. Kasv.kilp. RE	t. Tahti-Tintti	Tahti	Jääveriina	Jäävin-Poika
2003	6-v. Kasv.kilp. KO	o. Lastun Leka	Pilven-Poika	Akuli	Vekkuli
2004	3-v.	t. Elmina	Eeli	Miina	Apeli
2004	4-v.	r. Ruuvn Roope	Varjo-Luonnos	Suvi-Serpentiina	Spiraali
2004	5-v.	r. Rysykänpolkka	Rysykkä	Vienovalssi	Kelmi
2004	6-v. Kasv.kilp. RE	r. Morin Tahti	Ero-Mori	Hilu-Juni	Hilu
2004	6-v. Kasv.kilp. KO	r. Örkki-Peikko	R.V. Vire	Pirelli	Ero-Ralli
2005	3-v.	o. Pikku-Uno	Uno	Lilli Erika	Luonnos
2005	4-v.	t. Jyrkän Tyttö	Orion Hagby	Aroneito	Paavin-Poika
2005	5-v.	o. Opeliksi	Kelmi	Opetus	V.T. Ajatus
2005	6-v. Kasv.kilp. RE	o. Menni	Jeksperi	Eetla	Etuvei
2005	6-v. Kasv.kilp. KO	r. Rysykänpolkka	Rysykkä	Vienovalssi	Kelmi
2006	3-v.	t. Samettiruusu	Hovi-Ari	R.T. Tinttu	Toto
2006	4-v.	o. Sibbo	Jeppo	Paavin-Hela	Hovi-Paavi
2006	5-v.	t. Piipon Salko	Onnipoika	Monan Tyttö	Niitti
2006	6-v. Kasv.kilp. RE	o. Tosi-Romeo	Tosi-Aatos	A.T. Rita	Fluori
2006	6-v. Kasv.kilp. KO	o. Opeliksi	Kelmi	Opetus	V.T. Ajatus
2007	3-v.	o. Veeran Taaveri	Hermeli	Veeran Lento	Hilurin Lento
2007	4-v.	o. Sangen Tuima	Totemi Rok	Tihi	Timpuri
2007	5-v.	o. A.T. Ukko-Myrsky	A.T. Jesperi	Portteriina	Portteri
2007	6-v. Kasv.kilp. RE	r. Nauriskydön Zil	Jalonen	Minerva	Suikku
2007	6-v. Kasv.kilp. KO	t. Prisilla	Jaime	Lumilla	Olve
2008	3-v.	t. Taikomus	Jaime	Taika-Veera	Taikuri
2008	4-v.	o. Veeran Taaveri	Hermeli	Veeran Lento	Hilurin Lento
2008	5-v.	o. Pimun Vilske	Vahto	Konnan Pimu	Konna-Toimi
2008	6-v. Kasv.kilp. RE	r. Yrmeli	Hermeli	Ymori	Vimori
2008	6-v. Kasv.kilp. KO	r. Rosmo	Kelmi	Montsaana	Nysteri

VALTION HEVOSSIITTOLAN KASVATTAMAT SUKULINJAT

Valtion hevossiittolan kasvattamat isälinjat esteratsastus

Valtion siittolan kasvattama ori [Valtion siittolan kasvattama tamma](#)

ESIINTYMINEN ERI POLVISSA KAPPALEMÄÄRINÄ

HEVONEN	I	II	IE	III	IIE	IEI	IEE
Akuli			5		2		
Alve			2				
Ehto					3		
Hermeli	2						
Immo				3			
Kelmi	5	5		2			
Keva					3		
Merri			2				
Mili						1	
Muiston-Piiru			1				
Nysteri	3						
Olve	2						
Pasta	2						
Pehto		3					
Pusta							5
Pysteri	3						
Saari				1			
Samuli	5	2					
Saparo			5		5		
Sari							2
Selmeri						1	
Systi			6				
Taaroni						5	
Taikuri	1						
Uski						2	
Uskoton		1		1		9	
Vesku		3					
Vesta			2				
Ysti							8
YHTEENSÄ	23	14	23	7	13	18	15
%-OSUUS	14,50 %	8,80 %	14,50 %	4,40 %	8,20 %	11,30 %	9,40 %

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Liite 2/2

Valtion hevossiittolan kasvattamat emälinjat esteratsastus

Valtion siittolan kasvattama ori [Valtion siittolan kasvattama tamma](#)

ESIINTYMINEN ERI POLVISSA KAPPALEMÄÄRINÄ

HEVONEN	E	EI	EE	EII	EIE	EEI	EEE
Akuli					1		
Erihari					1		1
Illeri			1				
Immo		1					
Jatsi			3				
Jekuri		1					
Jäävi							1
Katsi	1						
Kelmi		1		1			
Keva					8		
Lilleri					1		
Merri	1						
Mieppi			1				
Natso	2						
Oikka	1						
Oru	2						
Ponte		5					
Pusta					1		
Rissala	1						
Roikka					1		1
Saari		1					
Saikka		1					
Samuli		1					
Saparo					1		
Sari			1				
Sekka	1						
Selmeri		2					
Uru			2				
Uski		1					
Uskoton		1		6		5	
Vaneri	1						
Vesku		1		1			
Yrkä						1	
Ysti					1		3
YHTEENSÄ	10	16	8	8	15	6	6
%-OSUUS	6,30 %	10,10 %	5,00 %	5,00 %	9,40 %	3,80 %	3,80 %

Valtion hevossiittolan kasvattamat isälinjat kouluratsastus

Valtion siittolan kasvattama ori [Valtion siittolan kasvattama tamma](#)

ESIINTYMINEN ERI POLVISSA KAPPALEMÄÄRINÄ

HEVONEN	I	II	IE	III	IIE	IEI	IEE
Akuli			4		1		
Akuli							1
Alve			1				
Eeli	1						
Ehto			1				
Hermeli	1						
Immo		1					
Jaime	2						
Kelmi	15	7		1			
Laikka							2
Linni			1				
Merri			1				
Mili						4	
Muiston-Piiru			2				
Neili			1				
Niina							1
Nysteri	3						
Olve	1						
Oru			2				
Pasta	1						
Pehto	1						
Pusta					1		4
Pysteri	2						
Raino	2						
Rinni	1						
Rysykkä	3						
Saikka			2				
Samuli	4	1					
Saparo			15		7		
Sari							1
Systi			5				
Sähke							1
Taaroni						15	
Taikuri	2						
Uru							2
Uski						1	
Uskoton				2		9	
Vesta			1				
Ynnykkä			3				

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosaursun ja-
lostuksen kehitykseen

Ysti							6
YHTEENSÄ	39	9	39	3	9	29	18
%-OSUUS	28,68 %	6,62 %	28,68 %	2,21 %	6,62 %	21,32 %	13,24 %

Valtion hevossiittolan kasvattamat emälinjat kouluratsastus

Valtion siittolan kasvattama ori [Valtion siittolan kasvattama tamma](#)

ESIINTYMINEN ERI POLVISSA KAPPALEMÄÄRINÄ

HEVONEN	E	EI	EE	EII	EIE	E EI	EEE
Akuli	1		2				
Alve					1		
Erihari					1		2
Heinola			1				
Illeri			1				
Immo		1					
Jatsi			5				1
Jäävi							1
Katsi	1						
Kelmi		5					
Keva					3		
Laikka							2
Lumilla	1						
Mieppi			1				
Montsaana	1						
Natso	4		1				
Neili	2						
Nysteri		1					
Oikka	2						
Olve		1					
Opetus	3						
Oru	2						
Osteri			2				
Papeli	1						
Ponte		3					
Pusta			1		1		2
Rissala	1						
Roikka							1
Saari		1				1	
Saikka			2				
Saparo					5		
Sekka	1						
Systi					1		
Sähke			3				
Tester	2						
Tirppa			1				1

Suomenratsujen Kuninkaalliset ikäluokkakilpailujen vaikutuksesta suomenhevosratsun jalostuksen kehitykseen

Uru			2				
Uskoton				4		7	
Vaneri	1						
Yrkä						1	
Ysti							5
YHTEENSÄ	23	12	22	4	12	9	15
%-OSUUS	16,90 %	8,80 %	16,20 %	2,90 %	8,80 %	6,60 %	11,00 %